

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო

მეორე სექცია

გიორგი ნიკოლაიშვილი საქართველოს წინააღმდეგ
(საჩივარი no.37048/04)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2009 წლის 13 იანვარი

საბოლოო გახდა
13/04/2009

წინამდებარე გადაწყვეტილება შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ შესწორებას.

საქმეზე გიორგი ნიკოლაიშვილი საქართველოს წინააღმდეგ,

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (მეორე სექცია) პალატამ, შემდეგი შემადგენლობით:

ფრანსუაზ ტულკენსი (თავმჯდომარე)

ირენეუ კაბრალ ბარეტო

ვლადიმერო ზაგრებელსკი

დანუტე იოჩიენე

დრაგოლუბ პოპოვიჩი

ანდრაშ შაიო

ნონა წოწორია, მოსამართლეები

და *სალი დოლე*, სექციის განმწესრიგებელი

განხილა რა საქმე პალატის 2009 წლის 9 დეკემბრის სხდომაზე, გამოიტანა შემდეგი გადაწყვეტილება:

1. პროცედურა

1. საქმის საფუძველია საქართველოს მოქალაქის, ბ-ნი *გიორგი ნიკოლაიშვილის* („მომჩივანი“) მიერ, 2004 წლის 24 სექტემბერს, ევროპულ სასამართლოში, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის („კონვენცია“) 34-ე მუხლის საფუძველზე, საქართველოს წინააღმდეგ წარდგენილი საჩივარი (n° 37048/ 04).

2. მომჩივანის წარმოადგენდა ქ-ნი *მაკა გიოშვილი*, ხოლო საქართველოს მთავრობას („მთავრობა“) – ბ-ნი *ბესარიონ ბოხაშვილი* იუსტიციის სამინისტროდან.

3. 2006 წლის 12 სექტემბერს სასამართლომ მთავრობას აცნობა მომჩივნის მიერ კონვენციის მე-5 (§§ 1-ლი, მე-3 და მე-4) მუხლის, ასევე ამავე კონვენციის მე-8 მუხლების საფუძველზე წამოყენებული პრეტენზიების შესახებ, იმავდროულად, კონვენციის 29-ე (§3) მუხლის თანახმად, სასამართლომ გადაწყვიტა საჩივრის მისაღებობისა და არსებითი მხარის ერთდროულად განხილვა.

4. მთავრობამ და მომჩივანმა საჩივრის მისაღებობისა და არსებითი მხარის შესახებ, 2007 წლის 15 იანვარს, წარმოადგინეს მიმოხილვები (სასამართლოს რეგლამენტი, მუხლი 54 „ა“).

ფაქტები

1. საქმის გარემოებები

5. მომჩივანი 1981 წელს დაიბადა და ცხოვრობს თბილისში.

ა. მომჩივნის ფოტოების გამოქვეყნება

6. 2003 წლის 20 ივნისს აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე მკვლელობის მუხლით („მკვლელობის საქმე“). 2003 წლის 20 ივლისს მომჩივნის ძმასა და კიდევ ერთ პირს ბრალი წარედგინათ მკვლელობისა და იარაღის უკანანო შეძენაში, შენახვასა და ტარებაში. ეჭვმიტანილები მიიმალნენ და 2003 წლის 4 ივლისს ოფიციალურად გამოცხადდნენ ძებნილებად.

7. 2003 წლის ივლისში, დაუდგენელ დღეს, 4 პირის - მომჩივნის, მისი ძმის, მეორე ბრალდებულისა და ამ უკანასკნელის ძმის ფოტოები გამოკრულ იქნა *ვაკე-საბურთალოს, ამბროლაურის* რაიონის პოლიციისა და *საქართველო-სომხეთის* სასაზღვრო-გამშვები პუნქტის ძებნილ პირთათვის განკუთვნილ სტენდებზე, სადაც მითითებული იყო მათი სახელები და აღნიშნული იყო, რომ ისინი მკვლელობის საქმეზე იძებნებოდნენ.

8. მომჩივნის ადვოკატების მოთხოვნის პასუხად, 2003 წლის 4 ნოემბერს *თბილისის ვაკე-საბურთალოს* რაიონულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ 2003 წლის მაისიდან ნოემბრამდე მომჩივნის მიმართ აღკვეთის ღონისძიებების შეფარდების არც ერთი ფაქტი არ დარეგისტრირებულა სასამართლოში. 2003 წლის 28 ნოემბრის შეტყობინების თანახმად, *ვაკე-საბურთალოს* პოლიციის განყოფილებამ ადვოკატებს დაუდასტურა, რომ მკვლელობისა და ცეცხლსასროლი იარაღის უკანონო შეძენის, შენახვისა და ფლობის ბრალდებით მხოლოდ მომჩივნის ძმა იძებნებოდა და ანალოგიური ზომები მომჩივნის მიმართ გატარებული არ იყო.

9. 2003 წლის 15 დეკემბერს მომჩივნის ადვოკატებმა შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოთხოვნით მიმართეს, მომჩივნის ფოტოები ძებნილ პირთათვის განკუთვნილი სტენდებიდან ჩამოეხსნათ და ის პირები დაესაჯათ, ვინც ფოტოები უკანონოდ განათავსა. 2003 წლის 30 დეკემბერის პასუხში შსს-მ განმეორებით დაადასტურა, რომ მკვლელობისა და ცეცხლსასროლი იარაღის უკანონო ტარების ბრალდებით მხოლოდ მომჩივნის ძმა იძებნებოდა. მომჩივანთან დაკავშირებით კი, გამომდინარე მისი მუდმივი უარიდან, გამოცხადებულიყო *ვაკე-საბურთალოს* რაიონის პროკურატურაში, ამ უკანასკნელმა მის მიმართ განახორციელა „სათანადო ოპერატიული ზომები, რათა მომჩივანი პროკურატურის წინაშე წარმდგარიყო მოწმის სახით“. ფოტოსურათის მოხსნის მოთხოვნას პასუხი არ მოჰყოლია.

10. 2004 წლის 28 იანვარს მომჩივნის ადვოკატებმა ვაკე-საბურთალოს რაიონულ სასამართლოს მიმართეს, რათა აღძრულიყო საქმე ცილისწამებისათვის მომჩივნის ფოტოების უკანონოდ გამოქვეყნებასთან დაკავშირებით („საჩივარი ცილისწამებასთან დაკავშირებით“). სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის („სსსკ“) 27-ე მუხლის იმდროინდელი რედაქციის მიხედვით, ცილისწამებაზე საქმის აღძვრა წარმოებდა კერძო ბრალდების საფუძველზე და სსსკ-ის 627-ე (§1) მუხლის თანახმად, მხოლოდ კომპეტენტური სასამართლო იყო უფლებამოსილი აღედრა სისხლის სამართლის საქმე მომჩივანის განცხადების საფუძველზე.

11. როგორც საქმის მასალებიდან ირკვევა, ვაკე-საბურთალოს რაიონულმა სასამართლომ მომჩივნის გამოძახება მოითხოვა იმ მიზეზით, რომ მისგან ზეპირი განცხადება მოესმინათ ბრალდების თაობაზე. უწყების გაგზავნა მომჩივნის მისამართზე შეუძლებელი იყო, რადგანაც, როგორც მისმა მშობლებმა განაცხადეს, მისი ადგილსამყოფელი უცნობი იყო ბოლო 8 თვის განმავლობაში.

12. 2004 წლის 4 თებერვლის გადაწყვეტილებით, ვაკე-საბურთალოს რაიონულმა სასამართლომ ცილისწამების შესახებ საჩივარი განუხილვევლად დატოვა. სასამართლომ აღნიშნა, რომ კერძო ბრალდების საფუძველზე საქმის წარმოების დაწყება შეიძლება მოხდეს როგორც პირადად მომჩივნის მიერ, ისე მისი კანონიერი წარმომადგენლის მეშვეობით (სსსკ, მუხლი 627§1). სასამართლომ აღნიშნა, რომ საჩივარი ცილისწამების საფუძველზე სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის თაობაზე ხელმოწერილი იყო არა თავად მომჩივნის ან მისი ადვოკატების, არამედ ადამიანის უფლებათა დაცვის ცენტრის დირექტორის მიერ, რომლის წევრებიც მომჩივნის ადვოკატები იყვნენ. ადვოკატების თანახმად, მათი კლიენტი მიიჩნევდა, რომ მისი თავისუფლება საფრთხის ქვეშ იყო და სწორედ ამით აიხსნებოდა მისი გამოუცხადებლობა სასამართლოში. ამის შემდგომ ადვოკატებმა, ზეპირი წესით, კვლავ მოითხოვეს იმ პირთა გამოვლენა და დასჯა, ვინც მომჩივნის ფოტოები ძებნილ პირთათვის განკუთვნილ სტენდებზე უკანონოდ განათავსა და ის ეჭვმიტანილი გახდა მკვლელობაში. რაიონულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ საქმის გარემოებებიდან გამომდინარე, ქმედება ცილისწამების ნიშნებს არ შეიცავდა. მიუხედავად ამისა, სასამართლომ მიიღო გადაწყვეტილება საქმის პროკურატურისთვის გადაცემის შესახებ, რათა ამ უკანასკნელს დაედგინა, ჰქონდა თუ არა სინამდვილეში სახელმწიფო მოხელეთა მხრიდან ბრალეული ქმედების ჩადენას ადგილი სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების დროს.

13. სასამართლოს 2004 წლის 4 თებერვლის გადაწყვეტილების გასაჩივრება შესაძლებელი იყო მისი გამოცხადებიდან 14 დღის განმავლობაში. მიუხედავად ამისა, საქმის მასალების მიხედვით, მომჩივნის ადვოკატებს გადაწყვეტილება არ გაუსაჩივრებიათ.

14. 2004 წლის 9 თებერვალს ერთ-ერთ გაზეთში გამოქვეყნდა სტატია მომჩივნის ფოტოების უკანონო გამოქვეყნების თაობაზე, რის შემდეგაც პოლიციის სტენდებიდან ეს ფოტოები ჩამოღებულ იქნა.

15. 2004 წლის 7 აპრილს ვაკე-საბურთალოს რაიონულმა პროკურატურამ მომჩივნის ადვოკატებს აცნობა, რომ 2004 წლის 4 თებერვლის სასამართლოს გადაწყვეტილებით, პროკურატურას არ დავალება ცილისწამების ფაქტზე ან სხვა სამართალდარღვევაზე სისხლის სამართლის საქმის აღძვრა. უბრალოდ, სასამართლომ მათ საქმე „რეაგირებისთვის“ გადაუგზავნა, ხოლო 2004 წლის 27 თებერვლის გადაწყვეტილებით, პროკურატურამ ეს საქმე შიდა გამოძიებისათვის შსს-ს გადაუგზავნა. 2004 წლის 7 აპრილის წერილი არ შეიცავდა სასამართლოს 2004 წლის 27 თებერვლის გადაწყვეტილების ასლს და არც განმარტებას იმის თაობაზე, რომ მომჩივანს ჰქონდა მისი გასაჩივრების უფლება. როგორც საქმის გარემოებებიდან ირკვევა, შსს-ს არცერთხელ არ შეუტყობინებია მომჩივნისათვის მის მიერ ამ საქმესთან დაკავშირებით მიღებული რაიმე გადაწყვეტილების შესახებ (იხ. §105 ქვემოთ).

16. 2004 წლის აპრილში მომჩივანმა მიმართა გენერალურ პროკურატურას განცხადებით („მეორე საჩივარი“), აემრათ სისხლის სამართლის საქმე მისი ფოტოების უკანონო გამოქვეყნებასთან დაკავშირებით. გენერალურმა პროკურატურამ ეს საჩივარი თბილისის პროკურატურას გადაუგზავნა მითითებით, რომ „გადაწყვეტილება მიეღოთ კანონის შესაბამისად“. თბილისის პროკურატურამ აღნიშნული მითითება გადაუგზავნა ვაკე-საბურთალოს რაიონულ პროკურატურას. მომჩივნის თქმით, 2004 წლის 24 მაისს მან მოითხოვა ინფორმაცია პროკურატურისგან მეორე საჩივართან დაკავშირებით საქმის მიმდინარეობის შესახებ, მაგრამ პასუხი არ მიუღია. მთავრობის განცხადებით, ვაკე-საბურთალოს რაიონის პროკურატურამ ეს საქმე განიხილა და გადაწყვეტილებაც მიიღო, თუმცა ამ გადაწყვეტილების თარიღი ვერ კონკრეტდება. ამ გადაწყვეტილების არც თარიღი და არც შინაარსობრივი მხარე მთავრობის მიერ ვერ დაკონკრეტდა.

ბ. მომჩივნის სისხლის სამართლებრივი დევნა

17. მომჩივნის თანახმად, მკვლელობის საქმის ძიებისას მისი მშობლები მუდმივ ზეწოლას განიცდიდნენ ხელისუფლების წარმომადგენელთა მხრიდან, მათ აშინებდნენ, რომ მომჩივანს „დაიჭერდნენ“, თუ მისი მიმალვაში მყოფი ძმა პოლიციას არ ჩაბარდებოდა.

18. 2004 წლის 30 მარტს, პოლიციის განმეორებითი მოთხოვნის პასუხად, მომჩივანი გამოცხადდა ვაკე-საბურთალოს რაიონის პროკურატურაში. მისვლისთანავე, მოწმედ დაკითხვის გარეშე, მოხდა მომჩივნის დაკავება ცეცხლსასროლი იარაღის უკანონო შეძენის, შენახვისა და/ან ტარების ბრალდებით - მკვლელობის საქმის ფარგლებში. ბრალდება ფორმალურად რამდენიმე სამხილს ეყრდნობოდა - სამი მოწმის ჩვენებას, გამოძიების დასკვნებსა და ცეცხლსასროლი იარაღის სასამართლო ექსპერტიზის შედეგებს. ყველა სამხილი მკვლელობის საქმის ძიების პროცესში, 2003 წლის ივნისისა და ივლისის განმავლობაში იქნა მოპოვებული.

19. მოგვიანებით, იმავე დღეს, ვაკე-საბურთალოს რაიონის პროკურატურამ მკვლელობის საქმიდან ცეცხლსასროლი იარაღის ასპექტი გამოყო და დამოუკიდებელ საქმედ დაარეგისტრირა („ცეცხლსასროლი იარაღის საქმე“). მოგვიანებით, მომჩივანი მისი ადვოკატის თანდასწრებით დააპირისპირეს ერთ-ერთ მოწმესთან, რომლის ჩვენებებიც მიღებულ იქნა 2003 წლის ივნის-ივლისში (იხ. წინა პუნქტი). აღნიშნული დაპირისპირების დროს, მოწმემ თავისი თავდაპირველი ჩვენება მომჩივნის სასარგებლოდ შეცვალა, მისი თქმით, მხოლოდ მომჩივნის ძმა იყო ცეცხლსასროლი იარაღის უკანანო შექმნა-შენახვა-ტარებაში შემჩნეული. გამოძიების დასკვნით, დაპირისპირების დროს, მომჩივანმა და მისმა ადვოკატმა მოწმეზე „მორალური ზეწოლა“ განახორციელეს.

20. 2004 წლის 31 მარტს გამოძიებელმა ხელახლა დაკითხა ზემოხსენებული მოწმე, ამჯერად მომჩივნისა და მისი ადვოკატის გარეშე. მოწმემ უკან წაიღო წინა დღეს შეცვლილი ჩვენება და 2003 წლის ივნისისა და ივლისის ჩვენებები დაადასტურა.

21. 2004 წლის 1-ლ აპრილს მომჩივანს ცეცხლსასროლი იარაღისა და შენახვისა და ტარების ბრალდება წარედგინა. ეს ბრალდება ზემოხსენებულ სამხილს დაეფუძნა, რომელიც მოპოვებულ იქნა მკვლელობის საქმის გამოძიების პროცესში (იხ. §18). მომჩივანმა თავი უდანაშაულოდ ცნო. იმავე დღეს პროკურორმა მომჩივნისთვის სამთვიანი პატიმრობის შეფარდება მოითხოვა.

22. როგორც საქმის მასალებიდან ირკვევა, განმეორებითი მოსმენის დროს პროკურორის ძირითადი არგუმენტი იყო ის, რომ მომჩივანის გათავისუფლება მკვლელობის მიმდინარე საქმეს რისკის ქვეშ დააყენებდა, რადგან ერთ-ერთი ბრალდებული, მომჩივნის ძმა, მიმალვაში იყო. მომჩივნის თქმით, მისი წინასწარი დაპატიმრების გამართლება მკვლელობის საქმის გამოძიების ინტერესებიდან გამომდინარე უკანონო იყო, რადგან იგი მხოლოდ ცეცხლსასროლი იარაღის შენახვისა და ტარების ბრალდებით იყო დაკავებული. მან ეს უკანასკნელი ბრალდება ასევე უარყო. თავის გათავისუფლების სასარგებლოდ მან განაცხადა, რომ უკანასკნელი 10 თვის განმავლობაში მისი მხრიდან ადგილი არ ჰქონია გამოძიების შეფერხების არც ერთ მცდელობას და რომ ის თავისი ნებით გამოცხადდა დაკითხვაზე პროკურატურაში. მან ასევე აღნიშნა, რომ მამა ჰყავდა მძიმედ ავად და მის ყურადღებას საჭიროებდა.

23. 2004 წლის 2 აპრილს ვაკე-საბურთალოს რაიონულმა სასამართლომ მიიღო გადაწყვეტილება მომჩივნისთვის სამთვიანი პატიმრობის შეფარდების შესახებ, რომლის ძალაში შესვლის თარიღად 2004 წლის 30 მარტი გამოცხადდა. დაპატიმრების ბრძანება წარმოადგენს სტანდარტულ ფორმას, რომლის დასაბუთების ნაწილი წინასწარ არის ამობეჭდილი. მოსამართლემ შესაბამის სამხილზე მითითება, მხარეთა წარმომადგენლების სახელები და სადავო ბრალდების კლასიფიკაცია ხელით შეავსო:

„საპროცესო კანონის მოთხოვნების შესაბამისად, დაპატიმრების მოთხოვნის მართლზომიერებისა და მხარეთა შუამდგომლობის განხილვის შედეგად, მივედი დასკვნამდე, რომ შეგროვებული სამხილები – [მითითება 2003 წლის ივნისსა და ივლისში მოპოვებულ სამხილზე – იხ. §18] – აღძრავს საკმარის ეჭვს მასზე, რომ გიორგი ნიკოლაიშვილმა სადავო სამართალდარღვევა ჩაიდინა. სამხილი მოპოვებულია სისხლის სამართლის პროცედურების დაცვით. გიორგი ნიკოლაიშვილის დაკავება და მისთვის ბრალის წაყენება საპროცესო კანონის დაცვით მოხდა.

მიმაჩნია, რომ [პროკურორის სახელი]-ის მიერ დაპატიმრების მოთხოვნა დასაბუთებულია და შესაბამისი საკანონმდებლო საფუძველი გააჩნია. გამომდინარე აქედან, ნაკლებად საშიშ დანაშაულში ბრალდებული გ. ნიკოლაიშვილის გათავისუფლების შემთხვევაში მის მიერ სიმართლის დადგენის შეფერხება ან გამოძიებისგან და სასამართლოსგან თავის არიდება დასაბუთებულია ...“

ამის შემდეგ, მოსამართლემ ხელნაწერი მითითებით მომჩივნის განცხადება საპროცესო დარღვევების შესახებ სადავო სამართალდარღვევის კლასიფიკაციასთან მიმართებით შეუსაბამოდ მიიჩნია და არ დააკმაყოფილა

24. 2004 წლის 8 აპრილის საბოლოო გადაწყვეტილებით თბილისის საოლქო სასამართლომ დაპატიმრების ბრძანება შემდეგნაირად დაასაბუთა:

„ ... [მომჩივანს] წარედგინა ბრალდება ნაკლებად სერიოზული დანაშაულისთვის, რაც გულისხმობს პატიმრობის აღკვეთას მაქსიმუმ 5 წლის ვადით. სადავო სამართალდარღვევა ცეცხლსასროლი იარაღის უკანონო შეძენის, შენახვისა და/ან ტარებისთვის შესაძლოა მკვლელობის საქმეს უკავშირდებოდეს, რომლის გამოძიება ჯერ არ დასრულებულა. ასეთ ვითარებაში, აღკვეთის ზომის გაუქმებამ ან მისმა შეცვლამ აღკვეთის განსხვავებული ზომით შესაძლოა ხელი შეუშალოს აღნიშნულ საქმეში სიმართლის დადგენას; განთავისუფლების შემთხვევაში ბრალდებულმა შესაძლოა განახორციელოს ზეწოლა მოწმეებზე, განაგრძოს თავისი კრიმინალური საქმიანობა ან მიიმალოს. ასეთი დასკვნების გამოტანის მიზეზს ბრალდებულის არაგულწრფელობა გვადლევს.

საქმეში არსებობს როგორც ფორმალური (პროცედურული) ასევე ფაქტობრივი საფუძველი წინასწარი პატიმრობის შეფარდებისთვის.“

25. 2004 წლის აპრილსა და მაისში მომჩივანმა რამდენჯერმე მოითხოვა ბრალდების ზემოხსენებულ მოწმესთან დაპირისპირება (იხ. §§ 19 და 20). მისი მოთხოვნები არ დაკმაყოფილდა, როგორც დაუსაბუთებელი. მოხელეების განცხადებით, წინა დაპირისპირება საპროცესო წესების დაცვით განხორციელდა და ხელმეორე დაპირისპირება იმავე შედეგს გამოიღებდა, რასაც პირველი – ადგილი ექნებოდა შესაბამის მოწმეზე მორალურ ზეწოლის განხორციელებას.

26. 2004 წლის 30 ივნისს წინასწარი პატიმრობის 3-თვიანი ვადა ამოიწურა, ვადის გაგრძელების შესახებ სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე. 2004 წლის 7 ივლისს გამოძიების შეწყვეტის შემდეგ, სისხლის სამართლის საქმე პროკურატურიდან სასამართლოს გადაეცა წინასწარი საბრალდებო დასკვნის თანხლებით.

27. 2005 წლის 24 იანვარს ვაკე-საბურთალოს რაიონული სასამართლოს მოსამართლემ ზეპირი მოსმენის დროს დახურულ სასამართლო პროცესზე მიიღო გადაწყვეტილება მომჩივნის მსჯავრდების შესახებ სსსკ 417-ე (§1) მუხლის შესაბამისად. აღნიშნული გადაწყვეტილება, ისევე როგორც 2004 წლის 2 აპრილის

ბრძანება, სტანდარტული ფორმით გაიცა წინასწარ შევსებული დასაბუთებით. მოსამართლემ ცარიელ ველებში ფაქტების მოკლე აღწერა, ბრალდებულის სახელი და სადავო სამართალდარღვევის განმარტება მიუთითა.

28. რაც შეეხება დასაბუთებას, 2005 წლის 24 იანვრის გადაწყვეტილებამ წინასწარი პატიმრობა დასაბუთა წინასწარ დაბეჭდილი ფრაზით. მოსამართლემ დაუმატა თავისუფლების აღკვეთის ხელნაწერი განმარტება:

„თავისუფლების წინასწარი აღკვეთის ზომა – პატიმრობა – სწორად შეეფარდა“

29. საქმის მასალებში არა არის მითითება სისხლის სამართლის საქმის შემდგომ განვითარებაზე

II შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა და ევროპის საბჭოს დოკუმენტები

ა. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი (სსსკ) იმ დროს მოქმედი რედაქციით

30. იმ დროს მოქმედი რედაქციით სსსკ 23 მუხლი:

“სისხლის სამართლებრივი დევნა შეიძლება იყოს საჯარო, სუბსიდიური, კერძო-საჯარო და კერძო“.

31. 27-ე მუხლის თანახმად, ცილისწამება სხვა დანაშაულებებთან ერთად კერძო სისხლის სამართლებრივი დევნის საქმეს წარმოადგენდა და სისხლის სამართლის საქმე შეიძლება აღძრულიყო მოსამართლის მიერ მხოლოდ დაზარალებულის საჩივრის საფუძველზე (იხ. ასევე სსსკ მუხლი 627§1 და სისხლის სამართლის კოდექსის მუხლი 148).

32. მუხლი 44§22 ტერმინს „კანონიერი წარმომადგენელი“ განმარტავს როგორც „ახლო ნათესავს, მეურვეს, მზრუნველს“.

33. 93-ე და 94-ე მუხლები, რომლებიც მოწმის სტატუსს, მის უფლებებსა და მოვალეობებს განსაზღვრავდა, არ გულისხმობდა, რომ გამოძიებას მოწმის „ძებნილად“ გამოცხადება შეეძლო. 95-ე (§1 „დ“) მუხლის თანახმად, ახლო ნათესავის წინააღმდეგ ჩვენების მიცემის ვალდებულება მოწმეს არ გააჩნდა.

34. 94-ე (§2), 174-ე (§1) და 175-ე მუხლების თანახმად, პირის მიერ გამოძიებისთვის ჩვენებების მიცემის საფუძველს წარმოადგენდა შესაბამისი სასამართლო დადგენილება. ასეთი დადგენილება პოლიციაში უნდა გადაგზავნილიყო შესასრულებლად 176-ე (§1) მუხლის თანახმად. იმ შემთხვევაში თუ დადგენილების შესრულება შეუძლებელი იქნებოდა, მათ შორის, მოწმის

ადგილსამყოფელის დაუდგენლობის გამო, შესრულებაზე პასუხისმგებელი პოლიციის ოფიცრის როლი იზღუდებოდა ამ ფაქტის აღნიშვნით დადგენილებაზე და სასამართლოსთვის „შეუსრულებლის“ სტატუსით დაბრუნებით.

35. მუხლი 151 ითვალისწინებდა:

„1. აღკვეთის ღონისძიება გამოიყენება იმ მიზნით, რომ ბრალდებულმა თავი არ აარიდოს წინასწარ გამოძიებასა და სასამართლოს, აღიკვეთოს მისი შემდგომი დანაშაულებრივი საქმიანობა, ხელი არ შეეშალოს სისხლის სამართლის საქმეზე ჭეშმარიტების დადგენას, უზრუნველყოფილ იქნეს განაჩენის აღსრულება.

2. აღკვეთის ღონისძიება გამოიყენება, თუ სისხლის სამართლის საქმეში არსებული მტკიცებულებები იძლევა საკმაო საფუძველს ვარაუდისათვის, რომ აუცილებელია ამ მუხლის პირველ ნაწილში აღნიშნული მიზნის უზრუნველყოფა.

3. აღკვეთის ღონისძიებად დაპატიმრების გამოყენების საფუძველი შეიძლება იყოს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ ბრალდებული დაემალევა გამოძიებასა და სასამართლოს, ანდა ხელს შეუშლის სისხლის სამართლის საქმეზე ჭეშმარიტების დადგენას, ანდა მძიმე დანაშაულის ჩადენის გამო.

36. 159 მუხლის § 3 დაპატიმრებასთან დაკავშირებით:

„დაპატიმრება გამოიყენება მხოლოდ იმ პირის მიმართ, რომელსაც ბრალად ედება ისეთი დანაშაულის ჩადენა, რისთვისაც კანონით გათვალისწინებულია თავისუფლების აღკვეთა 2 წელზე მეტი ვადით...“

37. ასეთი მოქმედების გასაჩივრების უფლება მოცემულია 234-ე მუხლში:

„მომკვლევის, მოკვლევის ორგანოს, გამომძიებლის, გამოძიების ორგანოს უფროსის, პროკურორის, მოსამართლის ან სასამართლოს მოქმედებისა და გადაწყვეტილების გასაჩივრება შეუძლიათ პროცესის მონაწილეებს, სხვა მოქალაქეებსა და ორგანიზაციებს ამ კოდექსით დადგენილი წესით.“

38. 236-ე (§1) მუხლის თანახმად მომკვლევის, მოკვლევის ორგანოს, გამომძიებლის, გამოძიების ორგანოს უფროსის ან პროკურორის მოქმედების ან გადაწყვეტილების გამო საჩივრის შეტანა შეიძლება მოკვლევისა და წინასწარი გამოძიების მთელი წარმოების განმავლობაში (ანუ მანამ სანამ სისხლის სამართლის საქმე გადაეცემა კომპეტენტურ სასამართლოს).

39. მუხლი 410§2 საბრალდებო დასკვნის თაობაზე მოითხოვდა, საბრალდებო დასკვნას დართოდა აგრეთვე ყველა სათანადო ცნობა აღკვეთის ღონისძიებათა შესახებ. საბრალდებო დასკვნის განხორციელებისას პროკურორს ასევე უნდა განესაზღვრა იყო თუ არა აღკვეთის ზომა მართლზომიერად შეფარდებული (მუხლი 412). საქმის მასალები კომპეტენტურ სასამართლოში უნდა გადაგზავნილიყო ბრალდების დასკვნასთან ერთად პროკურორის მიერ დასკვნის დამტკიცებიდან არა უგვიანეს 48 საათისა (მუხლი 416§3).

40. 417-ე მუხლის 1, 2 და 3 პუნქტების მიხედვით, თუ სასამართლო მიიჩნევდა, რომ საქმის სასამართლო წარმოების დასაწყებად საკმარისი მტკიცებულება არსებობს, ბრალდებული უნდა წარმდგარიყო სასამართლოს წინაშე წინასწარი მოსმენების ჩატარების შემდეგ. ასეთ მოსმენებზე სასამართლოს უნდა განეხილა წინასწარი აღკვეთის ღონისძიების შეფარდება ბრალდებულისთვის.

41. 2005 წლის 16 დეკემბერს შეტანილი ცვლილებების თანახმად, 417-ე (§2) მუხლის მიხედვით, სავალდებულო გახდა ნებისმიერი სისხლის სამართლის დანაშაულზე ბრალდებულის სასამართლო საქმის წარმოების გადაწყვეტილებისთვის წინასწარი მოსმენების გამართვა. მუხლი 419 შემდეგ დროით შეზღუდვებს აწესებს განხილვისთვის:

„მოსამართლეს (სასამართლოს) რომელიც მიღებულ საქმეს განიხილავს, გამოაქვს დადგენილება თოთხმეტი დღის ვადაში წარმოებაში მისი მიღების შესახებ, რთული საქმეების შემთხვევებში, მის წარმოებაში არსებულ ბოლო საქმეზე შემაჯამებელი გადაწყვეტილების გამოტანიდან ერთი თვის ვადაში“

42. 627-ე (§1) მუხლის თანახმად, მოსამართლე უფლებამოსილია დაიწყოს სისხლის სამართლის საქმის წარმოება დაზარალებულის ან მისი კანონიერი წარმომადგენლის მიერ საჩივრის შეტანის საპასუხოდ. მეტიც, 393-ე და 606-ე (§1) მუხლების თანახმად „ძებნილად“ შეიძლება გამოცხადდეს მხოლოდ ბრალდებული ან მსჯავრდებული პირი გამოძიების, პროკურატურისა ან სასამართლო ორგანოების ფორმალური გადაწყვეტილების საფუძველზე. მოწმის შემთხვევაში ამგვარი დებულება არ არსებობს.

ბ. სისხლის სამართლის კოდექსი

43. იმ მომენტისთვის მოქმედი რედაქციით, სისხლის სამართლის კოდექსის 148 მუხლი ითვალისწინებდა სასჯელს ცილისწამებისთვის. სისხლის სამართლის კოდექსიდან მისი ამოღება 2004 წლის 24 ივნისს მოხდა.

გ. 1999 წლის 30 აპრილის საქართველოს კანონი ოპერატიულ-საგამოძიებო საქმიანობის შესახებ

44. იმ დროს მოქმედი რედაქციით, კანონი ოპერატიულ-საგამოძიებო საქმიანობის შესახებ:

მუხლი 6§2

„პირს, რომელიც მიიჩნევს, რომ ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის განმახორციელებელი ორგანოს მოქმედებას მოჰყვა მისი უფლებებისა და თავისუფლებების უკანონო შეზღუდვა, შეუძლია

გაასაჩივროს ასეთი მოქმედების კანონიერება შესაბამის ზემდგომ სახელმწიფო ორგანოში, პროკურორთან ან სასამართლოში.”

მუხლი 8§1(გ)

„1. ოპერატიულ-სამმებრო ღონისძიების ჩატარების საფუძვლებია:

(...)

გ) დადგენილება იმ პირის ძებნის შესახებ, რომელიც ემალება გამოძიებას, სასამართლოს ან თავს არიდებს სასჯელის მოხდას;”

დ. კონვენციის მე-5 მუხლის მოსამზადებელი სამუშაოები (CDH (67) 10, სტრასბურგი 1967 წლის 20 ივლისი)

45. ევროპის საბჭოს საკონსულტაციო ასამბლეის პირველის სესიის პლენარულ სხდომაზე (CACE), რომელიც 1949 წლის 19 აგვისტოს გაიმართა, წარმომადგენლებმა ის უფლებები და თავისუფლებები განიხილეს, რომელთა უზრუნველყოფა კონვენციის მეშვეობით უნდა მომხდარიყო:

„...ჩვენ ყველანი იძულებულნი ვიყავით, აგვეტანა ჩვენი უფლებების დაუჯერებელი შელახვა [როგორცაა] პიროვნების უსაფრთხოების დაკარგვა; უკანონო დაპატიმრება...

ყველას აქვს სიცოცხლის, თავისუფლებისა და პირადი უსაფრთხოების თანასწორი უფლება...

ჩვენს საამაყო პროგრესზე სამარცხვინო ლაქად ჩანს ის ფაქტი, რომ ჩვენს თაობაში კვლავაც გვიწევს განცხადება იმისა, რომ ყველას აქვს სიცოცხლის, თავისუფლების და პირადი უსაფრთხოების უფლება ... ეს ყველაფერი თავისთავადად აღიქმებოდა ... სანამ სოფისტებმა არ გვითხრეს, რომ ადამიანს შეეძლო ბედნიერი ყოფილიყო სახელმწიფოს ღმერთად შერაცხვის გზით, სისხლის, მძიმე შრომის, ცრემლებისა და ოფლის ხარჯზე ... ჩვენ ახლა ის გვაფიქრებს, როგორ დავიცვათ და შევინარჩუნოთ საკუთარი თავი და ყველაფერი ის, რაც ვართ და გავაჩნია გაუმამდარი ტოტალიტარისტებისგან ...”

46. CACE-ს პლენარულ სხდომაზე, 1949 წლის 7 სექტემბერს, წარმოდგენილი იქნა იურიდიულ და ადმინისტრაციულ საკითხთა კომიტეტის ანგარიში. შესაბამისი ამონარიდი ამ ანგარიშიდან:

„კომიტეტმა ჩამოაყალიბა კოლექტიური გარანტიით უზრუნველყოფილი უფლებებისა და თავისუფლებების სია ...

აქ წარმოდგენილია უფლებები და თავისუფლებები: პიროვნების უსაფრთხოება ... თავისუფლება უკანონო დაპატიმრებისგან, დაკავებისგან, გადასახლებისა და სხვა ზომებისგან ...“

სამართალი

1. კონვენციის მე-5 (§1) მუხლის სავარაუდო დარღვევა

47. მომჩივანი ასაჩივრებს კონვენციის მე-5 (§1) მუხლის დარღვევას იმ გარემოებათა გამო, რომლებიც წინ უძღოდა მის დაკავებას *ვაკე-საბურთალოს* რაიონის პროკურატურაში, 2004 წლის 30 მარტს. ის ჩივის, რომ მისთვის წინასწარი პატიმრობის შეფარდებას, რომელიც გრძელდებოდა 2004 წლის 30 ივნისიდან 2005 წლის 24 იანვრის პერიოდში, არანაირი სამართლებრივი საფუძველი არ ჰქონდა. კონვენციის შესაბამისი მუხლი შემდეგნაირად იკითხება:

„1. ყველას აქვს თავისუფლებისა და პირადი ხელშეუხებლობის უფლება. არავის შეიძლება აღკვეთოს თავისუფლება, გარდა შემდეგი შემთხვევებისა და კანონით განსაზღვრული პროცედურის შესაბამისად:...

გ) პირის კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება უფლებამოსილი სასამართლო ორგანოს წინაშე მის წარსადგენად, როდესაც არსებობს სამართალდარღვევის ჩადენის საფუძვლიანი ეჭვი, ან საფუძვლიანად არის მიჩნეული პირის მიერ სამართალდარღვევის ჩადენის თუ მისი ჩადენის შემდეგ მიმალვის აღკვეთის აუცილებლობა...“

48. მთავრობას მომჩივნის დაკავების დროს მომხდარ გარემოებებთან დაკავშირებით საპასუხო კომენტარები არ წარმოუდგენია. შესაძლო უკანონო დაკავების თაობაზე მთავრობამ განაცხადა, რომ სსსკ წინასწარი პატიმრობის ვადას ითვალისწინებს. 2004 წლის 7 ივლისს, გამოძიების დამთავრების შემდეგ, პროკურორმა საბრალდებო დასკვნა საქმის მასალებთან ერთად გადაუგზავნა სასამართლოს, სსსკ-ის 416-ე მუხლის თანახმად. ამის შემდეგ სასამართლომ მომჩივანს შეუფარდა პატიმრობა სსსკ-ის 419-ე მუხლის საფუძველზე.

49. ამის საპასუხოდ, მომჩივანმა კვლავ განაცხადა, რომ მისი დაკავება 2004 წლის 30 მარტს უკანონო იყო და ამაზე მეტყველებს კონვენციის მე-5 (§1) მუხლის საფუძველზე ჩამოყალიბებული პრეცედენტული სამართალიც. მისი უსაფრთხოების უფლება დაირღვა იმ ფაქტით, რომ ის გამოიძახეს, როგორც მოწმე, იმ ვითარებაში, როდესაც პროკურატურას მისთვის შესაძლო ბრალის წაყენების თაობაზე შეტყობინება არ გაუგზავნია. მომჩივანი ჩივის, რომ პროკურატურამ მისი დაკავების განზრახვა დამალა და ეს ფაქტი მათი მხრიდან თანამდებობრივი უფლებამოსილების გადამეტებას წარმოადგენს. პროკურატურის მოულოდნელი მოქმედების გამო, მომჩივანს არ მიეცა საშუალება მიეღო შესაბამისი ზომები მის წინააღმდეგ არსებული ეჭვების გასაქარწყლებლად. მეორე ნიშანი უკანონობისა არის ის, რომ ჩვენება, რომლის საფუძველზეც მომჩივნის დაკავება მოხდა, ადვოკატებისთვის ხელმისაწვდომი გახდა მხოლოდ მისი დაკავების შემდეგ, 2004 წლის 30 მარტს, მაშინ როდესაც ამ ჩვენების გადაცემას ადვოკატები ითხოვდნენ ჯერ კიდევ 2003 წლის ივლისიდან (იხ. §18).

50. საბოლოოდ, მსგავს საქმეზე მითითებით - *ბარანოვსკი პოლონეთის წინააღმდეგ* (no. 28358/95, §§ 56-58, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2000-III), მომჩივანმა გაიმეორა, რომ მისი დაკავება 2004 წლის 30 იანვრიდან 2005 წლის 24 იანვრამდე პერიოდში არ მომხდარა სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე და იყო უკანონო კონვენციის მე-5 (§1 „c“) მუხლის მიხედვით.

ა. მისაღებობა

51. სასამართლო აღნიშნავს, რომ კონვენციის მე-5 (§1) მუხლის საფუძველზე წამოყენებული პრეტენზია დასაბუთებულია კონვენციის 35-ე (§3) მუხლის თანახმად. აგრეთვე, არ არის მიუღებლად მიჩნეული სხვა რაიმე საფუძვლით. შესაბამისად, საჩივარი მიჩნეულ იქნა დასაშვებად.

ბ. არსებითი განხილვა

1. გარემოებები, რომლებიც წინ უძღოდა მომჩივნის დაპატიმრებას 2004 წლის 30 მარტს.

52. სასამართლო იმეორებს, რომ კონვენციის მე-5 (§1) მუხლში გამოხატული „პიროვნების თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება“ უნდა განიმარტოს, როგორც ერთი უფლება, შესაბამისად უსაფრთხოება „თავისუფლების“ კონტექსტში უნდა გავიგოთ. უსაფრთხოების დაცვა პირდაპირ უკავშირდება ინდივიდის პიროვნული თავისუფლების დაცვას სახელმწიფოს მხრიდან ამ უფლებაში უკანონო ჩარევისაგან (იხ. *ქემალ გიუვენი თურქეთის წინააღმდეგ* (განჩ.), no.31847/96, 30 მაისი 2000). უსაფრთხოების ცნება აიძულებს შესაბამის სახელმწიფო ორგანოებს, დაიცვან კანონის უზენაესობის პრინციპი და სამართლებრივი დაცვის სხვა ელემენტარული წესები როდესაც პიროვნების თავისუფლებაა სასწორზე (იხ. *კურტი თურქეთის წინააღმდეგ*, 1998 წლის 25 მაისის სასამართლო პროცესი, გადაწყვეტილებათა და გადაწყვეტილებათა კრებული, 1998- III, §§ 122-123).

53. სასამართლო იზიარებს იმ აზრს, რომ „პიროვნების დაცვის უფლება“, კონვენციის ავტორების აზრით, უფრო მეტს გულისხმობს, ვიდრე სახელმწიფო ორგანოების მიერ პიროვნების ფიზიკური თავისუფლების დაცვა (იხ. §§ 45-46). კონვენციის მე-5 (§1) მუხლის შემდეგი განმარტება ამბობს, რომ შესაბამისი საფუძვლების არსებობისას საფრთხის ქვეშ დგება როგორც ინდივიდის ფიზიკური თავისუფლება, ისე მისი პირადი უსაფრთხოება (იხ. „კურტი“, მოცემული ზემოთ, §123). „უსაფრთხოების“ ცნებაზე დაყრდნობით სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეროვნული ხელისუფლების ორგანოებისგან, რომელნიც უფლებამოსილნი არიან აღკვეთონ პირის თავისუფლება, როგორც წესი, მოელიან ამ უკანასკნელთან

კეთილსინდისიერ ურთიერთქმედებას (იხ. *ჩონკა ბელგიის წინააღმდეგ*, no.51564/99, §§ 41 და 42, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2002-I; *ბოზანო საფრანგეთის წინააღმდეგ*, 1980 წლის 18 დეკემბრის სასამართლო პროცესი, სერია A no.111, §55). აქედან გამომდინარე, ინდივიდის ფიზიკური თავისუფლების აღკვეთის ან სხვაგვარად ზემოქმედების მცდელობა მოვლენების ჩვეულებრივი განვითარების შემთხვევაში გამიზნულად არ უნდა მიიჩქმლოს ხელისუფლების მიერ (იხ. ასევე §58). პირმა უნდა შეძლოს მიმართოს ხელმისაწვდომ ლეგიტიმურ საშუალებებს, რათა თავისუფლების დაცვის მიზნით დაუპირისპირდეს ხელისუფლების ქმედებებს (იხ. , *ბოზანო*, მოცემული ზემოთ, §§ 59-60; *შამაევი და სხვები საქართველოსა და რუსეთის წინააღმდეგ*, no.36378/02, §380, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2005-III). როდესაც სასწორზე პიროვნების თავისუფლებაა, განსკუთრებით მნიშვნელოვანია იურიდიული უტყუარობის ზოგადი პრინციპი დაკმაყოფილებული იყოს. მნიშვნელოვანია, რომ მოქმედი სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, ისევე როგორც ხელისუფლების ფორმალური გადაწყვეტილებები და მოქმედებები, მისაღები და ერთმნიშვნელოვანი უნდა იყოს იმდენად, რომ საჭიროების შემთხვევაში, შესაბამისი რჩევის მეშვეობით, პირს შეეძლოს მოცემულ ვითარებაში, საღი აზრის ფარგლებში, განსაზღვროს მოცემული ქმედების შედეგები (იხ. *გუსინსკი რუსეთის წინააღმდეგ*, no.70276/01, §§ 62 და 68, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2004-IV; *ლადენტი პოლონეთის წინააღმდეგ*, no.11036/03, §§ 53 და 56, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2008... ; *კავკა პოლონეთის წინააღმდეგ*, no.25874/94, § 49, 9 იანვარი 2001; *ლუკანოვი ბულგარეთის წინააღმდეგ*, 1997 წლის 20 მარტის გადაწყვეტილება, ანგარიშები 1997-II, §44). სასამართლომ მიიჩნია, რომ დაკავებას იურიდიული უტყუარობის პრინციპების უგულვებელყოფით პრინციპში შეეძლო გამოეწვია პიროვნების უსაფრთხოების უფლების დარღვევა (იხ. *ოჯალანი თურქეთის წინააღმდეგ* [GC], no.46221/99, §85, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2005-IV).

54. წინამდებარე საქმის გარემოებების შესწავლისას, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მომჩივნისთვის თავისუფლების აღკვეთის შედარებისას კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლ პუნქტთან, შესაბამისი გადაწყვეტილებების გარდა, ასევე გასათვალისწინებელია 2004 წლის 30 მარტს მისი დაპატიმრების თანხმლები გარემოებები.

55. სასამართლო აღნიშნავს, რომ ჩანაწერების თანახმად მომჩივნის მიერ 2004 წლის 30 მარტს *ვაკე-საბურთალოს* რაიონის პროკურატურაში საკუთარი ნებით გამოცხადებამდე შესაბამისი ორგანოებს მომჩივნისთვის არც ერთხელ არ უცნობებიათ სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის შესაძლებლობის შესახებ. მომჩივანი გამოცხადდა მოწმის სახით დასაკითხად მკვლელობის საქმეზე, რომელშიც მისი ძმა ფიგურირებდა. ამასთან დაკავშირებით სასამართლოს მიაჩნია, რომ ნებისმიერ ძალადობა მომჩივანზე მის მიერ ძმის წინააღმდეგ ჩვენების მიცემასთან დაკავშირებით, სსსკ-ის 95-ე (§1) მუხლს არღვევს, რომლის მიხედვითაც ის ასეთი ვალდებულებისგან თავისუფალია (იხ. §33). პრინციპში, ეჭვი მომჩივნის მიერ

ცეცხლსასროლი იარაღის უკანანო შენახვა/ტარების შესახებ ვერ გამოირიცხება – წარმოადგენს რა მისი დაპატიმრების ერთადერთ ფორმალურ საფუძველს და ეს ექვი შესაძლოა მისი დაკითხვის პროცესში წარმოშობილიყო. მიუხედავად ამისა, ადგილობრივი ხელისუფლების შესაბამისი გადაწყვეტილებების გათვალისწინებით სასამართლო აღნიშნავს, რომ ეს ექვი, შემდგომი ბრალდება და დაპატიმრების საფუძველი, ეყრდნობა სამხილს, რომელიც უკვე მოპოვებული იყო მკვლელობის საქმის გამოძიების პროცესში 2003 წლის ივნისისა და ივლისის განმავლობაში (იხ. §§ 18, 21 და 23). სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ მთავრობამ არ დაასაბუთა გამჭირვალობის ნაკლებობა და არ განმარტა, თუ რატომ არ აღიძრა საქმე ცეცხლსასროლი იარაღს უკანონო შენახვასა და ტარებაზე მომჩივნის წინააღმდეგ დანაშაულებრივი ფაქტების გაგებისთანავე, და მეორე - რატომ გახდა საჭირო ასე სასწრაფოდ მისი დაპატიმრება პროკურატურაში მისი მოწმედ გამოცხადებისთანავე (იხ. *სტეპულეაცი მოლდოვას წინააღმდეგ*, no.. 8207/06, §76, 6 ნოემბერი 2007).

56. აღნიშნულთან დაკავშირებით სასამართლო მიიჩნევს, რომ დაირღვა პიროვნების თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება მისი ისეთ ვითარებაში დაპატიმრების საფუძველზე, როდესაც ეს პიროვნება არ იყო ინფორმირებული მის წინააღმდეგ აღძრული სისხლის სამართლებრივი დევნის შესახებ და თავისუფლების ამ სახით აღკვეთა კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლ („c“) პუნქტს ეწინააღმდეგება, გამოვლინდა რა ეროვნული ხელისუფლების წარმომადგენლების მხრიდან უკანონობის ფაქტები (იხ. *ლადენტა*, მოცემული ზემოთ, §§ 45 ანდ 55-57). მომჩივნის დაკავების გარემოებები მით უფრო შემაშფოთებელია. მისი როგორც მკვლელობის საქმის გამოძიებისთვის მნიშვნელოვან მოწმესთან თანამშრომლობის პარალელურად §§ 8,9,18) შესაბამის ორგანოებს, როგორც ჩანს, შეცდომაში შეჰყავდათ მომჩივანი მის მიმართ ნამდვილი ინტერესის თაობაზე. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ასეთი მეთოდები არათუ ძირს უთხრის იურიდიულ უტყუარობას და შესაბამისად, წინამდებარე საქმის მაგალითზე, მოწმედ გამოძახებულ პირებში პირადი საფრთხის განცდას აღვივებს, არამედ ასევე ძირს უთხრის ფართო საზოგადოების ნდობას და პატივისცემას შესაბამისი ორგანოების მიმართ.

57. მომჩივნის დაპატიმრების მოტივებთან დაკავშირებით, სასამართლო ითვალისწინებს მომჩივნის ვარაუდს, რომლის გასაჩივრება მთავრობის მხრიდან არ მომხდარა, იმის თაობაზე, რომ შესაბამისი ორგანოების წარმომადგენლები მუდმივად აშინებდნენ მის მშობლებს, რომ „დაიჭერდნენ“ მას თუ მისი მკვლელობაში ეჭვმიტანილი ძმა პროკურატურაში არ გამოცხადდებოდა (იხ. §17). ეს ვარაუდი, სასამართლოს აზრით, ნდობას იმსახურებს ეროვნული ხელისუფლების ორგანოების მიერ მომჩივნის წინასწარი პატიმრობის მიზეზების შეფასების ფონზე. ამგვარად არც გამოძიების და არც სასამართლო ხელისუფლების წარმომადგენლებმა არ უარყვეს ფაქტი, რომ მომჩივნის დაკავების მიზეზი იყო მისი ძმის სისხლის სამართლის საქმის სათანადო გამოძიების უზრუნველყოფა (იხ. §§ 22 და 24). ამ ვითარებაში სასამართლოს მიაჩნია, რომ მომჩივნის დაპატიმრება, იმ შემთხვევაშიც კი თუ ის შეესაბამებოდა შიდა კანონმდებლობას, კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლ

პუნქტს ეწინააღმდეგებოდა, რადგან მიზნად ისახავდა დამატებითი ზეწოლის მექანიზმის მოპოვებას დაუკავშირებელ სისხლის სამართლის საქმეზე, რაც მიუღებელია ზემოხსენებული („ც“) ქვეპუნქტის მიხედვით (იხ. *გუსინსკი*, მოცემული ზემოთ §§ 74 77).

58. სასამართლო არ გამორიცხავს ეროვნული ხელისუფლების უფლებამოსილებას, მიმართოს გარკვეულ ხრიკებს კრიმინალური საქმიანობის წინააღმდეგ ეფექტური ბრძოლის თვალსაზრისით (იხ. ზემოთ მოყვანილი, *ჩონკა*, §41). მიუხედავად ამისა, ყველა მეთოდი გამართლებული ვერ იქნება, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მისი გამოყენება სამართლებრივი უტყუარობის პრინციპების უგულვებელყოფით ხდება. წინამდებარე საქმის კონკრეტული გარემოებებიდან გამომდინარე სასამართლო მიიჩნევს, რომ ხელისუფლების წარმომადგენელთა მეთოდები – დაპატიმრების პერსპექტივა როგორც მორალური ზეწოლის მექანიზმი – აშკარას ხდის, რომ მომჩივნის თავისუფლების აღკვეთა არ აკმაყოფილებს კონვენციის მე-5 მუხლის 1-ლ პუნქტს, რომელიც პიროვნების უკანონობისგან დაცვას გულისხმობს (იხ. *ბენჰამი* გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, 10 ივნისი 1996, ანგარიშები 1996-III, გვ. 752-53, §43). სასამართლოს აზრით, უკანონობისგან დაცვა აუცილებლად გულისხმობს მომჩივნის დაცვას მისი თავისუფლების შეზღავნების საფრთხისგან.

59. ზემოხსენებულ გარემოებათა გამო ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-5 (§1) მუხლის დარღვევას.

2. პატიმრობის პერიოდი 2004 წლის 30 ივნისიდან 2005 წლის 24 იანვრამდე

60. სასამართლო დაადგინა, რომ 2004 წლის 2 აპრილის პატიმრობის შესახებ ბრძანების ვადა 2004 წლის 30 ივნისს ამოიწურა, მომჩივნის წინასწარი პატიმრობა არ იყო გათვალისწინებული არც ერთი სასამართლო დადგენილებით. ასეთი სიტუაცია 2005 წლის 25 იანვრამდე გაგრძელდა, როდესაც ადგილობრივმა სასამართლომ სსსკ 417 მუხლის მე-3 პუნქტით მიიღო დადგენილება მის გასამართლებასა და სასამართლოს ჩატარებამდე მისი პატიმრობის გაგრძელების თაობაზე.

61. მთავრობის განცხადების თანახმად, 2004 წლის 30 აპრილიდან 2005 წლის 24 იანვრამდე მომჩივნის დაკავების სამართლებრივი საფუძველი გახლდათ საქართველოს სისხლის კოდექსის 416-ე და 419-ე მუხლები (ზემოხსენებული §§ 39 და 41), მას შემდეგ, რაც პროკურორმა საბრალდებო დასკვნა საქმის მასალებთან ერთად გადაუგზავნა სასამართლოს. თუმცა, განხილვის საგანს არ წარმოადგენს ის, რომ საბრალდებო დასკვნა სასამართლოს 2004 წლის 7 ივლისს გადაეგზავნა (იხ. §26 ზემოთ). შესაბამისად, აუხსნელი რჩება ის საკითხი, თუ რატომ მოხდა დაკავება 2004 წლის 30 ივნისიდან 7 ივლისამდე სასამართლო ორდერის გარეშე.

62. რაც შეეხება პერიოდს 2004 წლის 7 ივლისიდან 2005 წლის 24 იანვრამდე, სასამართლო აღნიშნავს, რომ 5§1 მუხლის დარღვევას ადგილი ჰქონდა მთელ რიგ

საქმეებში, რომელიც მოპასუხის დაპატიმრების პრაქტიკას ეხება მხოლოდ იმ ფაქტის საფუძველზე, რომ საბრალდებო დასკვნა სასამართლოში იყო გადაგზავნილი. მოპასუხეების დაკავება კონკრეტული სამართლებრივი საფუძვლის, ან სიტუაციის მარეგულირებელი კონკრეტული წესების გარეშე – იმ შედეგით, რომ შეიძლება მათი თავისუფლება აღკვეთილ იქნეს განუსაზღვრელი პერიოდით სასამართლო ავტორიზაციის გარეშე – სამართლებრივი ჭეშმარიტების და თვითნებურობისაგან დაცვის პრინციპებს ეწინააღმდეგება, რაც კონვენციას და კანონის უზენაესობას საფუძვლად უდევს (იხ., სხვათა შორის, გიგოლაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ, no.18145/05, §§ 32-36, 8 ივლისი 2008 წლის; ჯეციუსი ლიტვის წინააღმდეგ, no.34578/97, §§ 60-64, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2000-IX; გრაუსლისი ლიტვის წინააღმდეგ, no.36743/97, §§ 39-41, 2000 წლის 10 ოქტომბერი; ბარანოვსკი, მოცემულია ზემოთ, §§ 53-58, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2000-III; ხუდოიროვი რუსეთის წინააღმდეგ, no. 6847/02, §§ 146-147, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2005-X).

63. სასამართლო აღნიშნავს, რომ წინამდებარე განცხადება არ განსხვავდება ზემოხსენებული გიგოლაშვილის საქმისაგან და საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობასა და მოცემული დროისათვის პრაქტიკაში არსებული იმავე ნაკლოვანებებიდან გამომდინარეობს.

64. შესაბამისად, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 417 §§ 1 და 3 (პუნქტი 40 ზემოთ) მუხლით, მას შემდეგ, რაც პროკურატურამ საქმის გამოძიება შეწყვიტა და სისხლის სამართლის საქმე შესაბამისი იურისდიქციის სასამართლოს გადასცა, ამ უკანასკნელს შეეძლო გაემართა მოსმენა დასაშვებობის შესახებ და გადაეწყვიტა, გაემართა თუ არა პროცესი ბრალდებულისთვის, ან საჭირო ხომ არ იყო აღკვეთის ღონისძიების შეფარდება ამ პირისათვის.

65. თუმცა, პრობლემა წარმოიშვა ამგვარი მოსმენის დროსთან დაკავშირებით. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 419-ე მუხლის შესაბამისად (§41 ზემოთ), დასაშვებობის საკითხზე მოსმენა უნდა გამართულიყო თოთხმეტ დღეში, ან, „რთული საქმეებისთვის“ ერთ თვეში მას შემდეგ, რაც საბოლოო გადაწყვეტილება იქნებოდა მიღებული ბოლო, ამ საქმესთან კავშირის არმქონე სხვა სისხლის სამართლის საქმეზე, რომელიც იმავე მოსამართლემ განიხილა, თუმცა, ამ უკანასკნელს არ გააჩნდა დროითი შეზღუდვები „ბოლო“ საქმის გადაწყვეტასთან დაკავშირებით. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი არ მოითხოვს სასამართლო ორდერის გაცემას მოპასუხის დაკავებისთვის, ასევე არ აკონკრეტებს რომელიმე კანონით დადგენილ პერიოდებს დაკავების პერიოდში. ამგვარი საკანონმდებლო ლაფსუსით სახეზეა მოპასუხეთა დაკავების პრაქტიკა თვეების განმავლობაში სასამართლო გადაწყვეტილების გარეშე, როგორც ეს წინამდებარე საქმეში მოხდა (ასევე იხ. აბსანძე საქართველოს წინააღმდეგ (განჩ.), no.57861/00, 2004 წლის 20 ივლისი; რამიშვილი და კოხრიძე საქართველოს წინააღმდეგ (განჩ.), no.1704/06, 2007 წლის 26 ივნისი).

66. გამომდინარეობს, რომ 2004 წლის 30 ივნისიდან 2005 წლის 24 იანვრამდე, ექვსი თვისა და ოცდახუთი დღის განმავლობაში, არ არსებობდა სასამართლოს გადაწყვეტილება მომჩივნის დაკავების შესახებ. მთავრობამ ვერ განმარტა რა იყო ამ პერიოდის პირველი შვიდი დღის სამართლებრივი საფუძველი. უფრო მეტიც, ის ფაქტი, რომ სისხლის სამართლის საქმე სასამართლოში გაიგზავნა საბრალდებო დასკვნასთან ერთად, არ შეადგენს სამართლებრივ საფუძველს იმისათვის, რომ დაკავების დარჩენილი პერიოდი კანონიერი იყოს კონვენციის 5§1 მუხლის მნიშვნელობით (იხ. გიგოლაშვილი, მოცემულია ზემოთ, §36; ნახმანოვიჩი რუსეთის წინააღმდეგ, no.55669/00, §68, 2006 წლის 2 მარტი; ხუდოიოროვი, მოცემულია ზემოთ, §§ 149 და 151).

67. დაკავების პერიოდთან დაკავშირებით, კონვენციის 5§1 (c) პუნქტი დაირღვა.

II. კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის სავარაუდო დარღვევა

68. მომჩივანი საჩივარში აღნიშნავს, რომ 2004 წლის 2 და 8 აპრილის, ასევე 2005 წლის 24 იანვრის გადაწყვეტილებები მისი წინასწარი დაპატიმრების შესახებ არასათანადოდ იყო მიღებული. ის ეყრდნობა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტს, სადაც, შესაბამის ნაწილში, აღნიშნულია, რომ:

„ამ მუხლის 1-ლი (c) პუნქტის დებულების თანახმად დაკავებულ ან დაპატიმრებულ ყველა პირს ... უფლება უნდა ჰქონდეს, მისი საქმე განხილოს სასამართლომ გონივრულ ვადაში, ან გათავისუფლდეს საქმის განხილვის განმავლობაში. გათავისუფლება შეიძლება უზრუნველყოფილ იქნეს სასამართლო პროცესზე გამოცხადების გარანტიებით“.

69. მთავრობას, საქმის დასაშვებობის და არსის განხილვის დროს, აღნიშნულთან დაკავშირებით კომენტარი არ წარმოუდგენია.

70. თუმცა, მომჩივანმა წარმოადგინა პრეტენზია, რომ ადგილობრივმა სასამართლოებმა ვერ შეძლეს მის მიერ წარდგენილი გათავისუფლების განცხადებაში არგუმენტების განხილვა და არ გადმოსცეს კონკრეტული მიზეზები, თუ რატომ არსებობდა „ჭეშმარიტების დადგენის თავიდან არიდების ან ხელის შეშლის საფრთხე“. მან ასევე აღნიშნა, რომ სასამართლოები საქმესთან კავშირის არმქონე მკვლევლობის თაობაზე მიმდინარე გამოძიებას ეყრდნობოდნენ, როგორც მისი წინასწარი დაკავების საფუძველს. განცხადებელმა ასევე კითხვის ქვეშ დააყენა 2005 წლის 24 იანვრის გადაწყვეტილება, რითაც მხარი დაუჭირეს მის დაკავებას საქმის გარემოებების მნიშვნელოვანი განხილვის გარეშე.

ა. დასაშვებობა

71. სასამართლო აღნიშნავს, რომ აღნიშნული საჩივარი არ არის უსაფუძვლო კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მნიშვნელობით, ასევე არ არის დაუშვებელი სხვა ნებისმიერი საფუძვლის გამო. შესაბამისად, ის დასაშვებად უნდა გამოცხადდეს.

ბ. არსებითი განხილვა

72. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მომჩივნის წინასწარი დაკავება კანონიერად მოხდა სასამართლოს მიერ 2004 წლის 2 და 8 აპრილს, ასევე 2005 წლის 24 იანვარს მიღებული გადაწყვეტილებებით. შესაბამისად, იმის დასადგენად, იყო თუ არა მისი დაკავება მიზანშეწონილი კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის საფუძველზე, განხილული უნდა იყოს აღნიშნულ გადაწყვეტილებებში მოცემული მიზეზები, ასევე გათავისუფლების შესახებ მომჩივნის მიერ წარდგენილ განცხადებაში მოცემული არგუმენტები (იხ., მაგალითად, გალუაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ, N.40008/04, §§ 46 და 48, 2008 წლის 17 ივლისი; იაბლონსკი პოლონეთის წინააღმდეგ, no..33492/96, §79, 2000 წლის 21 დეკემბერი).

73. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მომჩივნის დაპატიმრების გასაჩივრებული ორდერი 2004 წლის 2 აპრილს სტანდარტული წესის გამოყენებით იქნა გაცემული. დაკავებისთვის დამარწმუნებელი მიზეზების დადგენის მოვალეობის შესრულების მაგივრად, ადგილობრივი სასამართლო ბლანკში მოცემულ აბსრაქტულ გარემოებებს დაეყრდნო. ამგვარი პრაქტიკა ადგილობრივი უწყებების მხრიდან „განსაკუთრებული ყურადღების“ ნაკლებობაზე მიუთითებს, კონვენციის 5§3 მუხლის არსის საპირისპიროდ (იხ. ფაცურია საქართველოს წინააღმდეგ, no.30779/04, §74, 2007 წლის 6 ნოემბერი; გ.კ. პოლონეთის წინააღმდეგ, no.38816/97, §84, 2004 წლის 20 იანვარი).

74. რაც შეეხება 2004 წლის 8 აპრილის სააპელაციო საჩივარს, ის ეყრდნობა იმ საფუძველს, რაც, სასამართლოს მოსაზრებით, კონვენციის მიზნებისაგან განსხვავდება: სააპელაციო სასამართლომ, სასჯელის სიმკაცრესთან დაკავშირებული არგუმენტის მოყვანის გარდა, მომჩივნის წინასწარი დაკავება გაამართლა და მიუთითა ამავე პერიოდში მომჩივნის ძმის წინააღმდეგ აღძრული მკვლელობის საქმის მიმდინარე გამოძიებაზე, რომელსაც ამ საქმესთან არანაირი კავშირი არ ჰქონდა. ამგვარი განხილვა არა მხოლოდ შეუსაბამო იყო კონვენციის 5§3 მუხლის საფუძველზე მომჩივნის დაკავების გონივრულობის შეფასების მიზნებისათვის, არამედ ასევე გვერდს უვლიდა კონვენციის 5§1 (c) მუხლში დაშვებული გამონაკლისის არსს. რაც შეეხება სააპელაციო სასამართლოს მიმართებას მომჩივნის „არაგულწრფელობის“ მიმართ, ეს დაუსაბუთებელი განცხადებაა, რომელიც არ საქმეში არსებული კონკრეტული გარემოებებს არ ეფუძნება.

75. სასამართლოს მიერ 2004 წლის 2 და 8 აპრილს მიღებული გასაჩივრებული გადაწყვეტილებები, პირველ და მეორე ინსტანციაში, მომჩივნის წინასწარ პატიმრობას ეხება პირველი სამი თვის განმავლობაში. აღნიშნული პერიოდი

შეფასების შემდეგ არაგონივრული ჩანს, როგორც ამას სასამართლოს კარგად დადგენილი პრეცედენტული სამართალი მიგვითითებს, არა ინ აბსტრაქტო, არამედ ზემოხსენებულ შეუსაბამო, არასაკმარის და თვითნებურ მიზეზებთან დაკავშირებით, რომლებიც ადგილობრივი უწყებების მიერ იქნა წარმოდგენილი (იხ., მაგ. მიჩტა პოლონეთის პოლონეთის წინააღმდეგ, no.13425/02, §§ 45 და 46, 2006 წლის 4 მაისი). სასამართლო ამ მხრივ აღნიშნავს, რომ კონვენციის მე-5 (3) მუხლი ანიჭებს უფლებას ინდივიდს, იყოს თავისუფალი წინასწარი გამოძიების პერიოდში მიუხედავად მოსალოდნელი პატიმრობის ვადის ხანგრძლივობისა. მუხლი 5§3 არ რთავს წინასწარი უპირობო დაპატიმრების ნებას, თუნდაც ამ დაკავების ვადის სიმცირისა (იხ, სხვათა შორის, ბელჩევი ბულგარეთის წინააღმდეგ, no.39270/98, §82, 2004 წლის 8 აპრილი; ფაცურია, ზემოთ, §66). მომჩივნის დაპატიმრების თაობაზე პირველი ორდერის გაცემიდან 2004 წლის 2 აპრილს, დაპატიმრებიდან 3 დღის შემდეგ სახელმწიფო ორგანოები ვალდებულნი იყვნენ გამოექვეყნებინათ რაიმე დოკუმენტი ამ დაკავების დასაბუთების მიზნით. პრეზუმფცია ყოველთვის გათავისუფლების სასარგებლოდ არსებობს (იხ. ფაცურია, ხსენებულია ზემოთ, §§ 66-67, და მაკკეი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ [GC], no.543/03, §41, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2006 ...).

76. 2005 წლის 24 იანვრის სასამართლოს გადაწყვეტილება, 2004 წლის 2 აპრილის დაკავების ორდერის მსგავსად, სტანდარტული ფორმით იქნა გაცემული და მისი ბლანკი შეიცავდა წინასწარ ფორმულირებულ მსჯელობას აბსტრაქტული ფორმით. მომჩივნის პატიმრობაში დაბრუნების შემდეგ, თითქმის ათი თვის მანძილზე, რომელთაგან ექვს თვეს სამართლებრივი საფუძველი არ გააჩნდა (იხ. პუნქტი 66 ზემოთ), ადგილობრივმა სასამართლომ, ნაცვლად თავისი მოვალეობისა, რომ დამაჯერებლად დაედგინა კონკრეტული ფაქტების არსებობა პატიმრობის გაგრძელების დასაბუთებისთვის (იხ. ზემოხსენებული ჯ. და კ., §84), მომჩივანი პატიმრობაში დასტოვა ერთადერთი აბსტრაქტული ფრაზის საფუძველზე: „*აღკვეთის შეფარდებული ზომა სწორად იქნა შერჩეული*“. აღნიშნულით არსებითად შეიზღუდა მომჩივნის უფლებები, რაც კონვენციის 5§3 მუხლით იყო გარანტირებული (იხ. ზემოთ, ფაცურია, §74).

77. იმის დაშვებით, რომ წინამდებარე საქმეში იარსებებდა კონკრეტული და სატანადო ფაქტები, რაც მომჩივნის თავისუფლების აღკვეთას გამოიწვევდა, არანაირი მსგავსი ფაქტი შესაბამის ადგილობრივ გადაწყვეტილებებში მითითებული არ ყოფილა (იხ. ლაბიტა იტალიის წინააღმდეგ [GC], no. 26772/95, §152 *in fine*, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2000-IV). სასამართლოს ამოცანას არ წარმოადგენდა ემოქმედა ადგილობრივი ხელისუფლების მაგივრად და ამგვარი ფაქტები დაედგინა (იხ. ილიჟოვი ბულგარეთის წინააღმდეგ, no. 33977/96, §86, 2001 წლის 26 ივლისი; ნიკოლოვი ბულგარეთის წინააღმდეგ, no.38884/97, §74, 2003 წლის 30 იანვარი; და პანჩენკო რუსეთის წინააღმდეგ, no.45100/98, §105, 2005 წლის 8 თებერვალი).

78. საბოლოოდ, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მომჩივნის წინასწარი პატიმრობა დაახლოებით ათი თვის განმავლობაში გაგრძელდა (იხ. §§ 18, 28 და 29 ზემოთ). ამგვარი ხანგრძლივი პერიოდი მიუთითებს, რომ ხელისუფლებამ ვერ შესძლო საქმე განსაკუთრებული გულისყურით განეხილა, რასაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს წინასწარი დაკავების კანონიერების ფაქტის კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის მოთხოვნებთან შედარებისას (შეად. გალუაშვილი, §50 და ფაცურია, §§ 61 და 77, ორივე მოყვანილია ზემოთ).

79. მოცემული მსჯელობიდან გამომდინარე, სასამართლო ასკვნის, რომ მომჩივნის საქმესთან დაკავშირებული კონკრეტული ფაქტების გათვალისწინების, ასევე ალტერნატიული არასაპატიმრო წინასწარი ზომების მიღების შეუძლებლობის გამო, ხელისუფლებამ, სტერეოტიპული ფორმულის გამოყენებით, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის დებულებების ინტერპრეტაციით (იხ. ფაცურია, მოყვანილია ზემოთ, §§ 12, 14 და 15; ჯავახიშვილი საქართველოს წინააღმდეგ (განჩ.), no.42065/04, 2007 წლის 2 ოქტომბერი), მომჩივანს წინასწარი დაპატიმრება შეუფარდა იმ მიზეზების გამო, რომლებიც ვერც „საკმარისად“ ჩაითვლება და ვერც „სათანადოდ“.

80. შესაბამისად, დაირღვა კონვენციის მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტი.

III. კონვენციის 5§4 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

81. მომჩივანი მიუთითებს, რომ მისი ხელმეორედ დაპატიმრების თაობაზე სასამართლო გადაწყვეტილების (2004 წლის 2 და 8 აპრილის, ასევე და 2005 წლის 24 იანვრის) სამართლებრივი განხილვა, კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 ნაწილის საპროცესო მოთხოვნების დარღვევით განხილვა. ის ასევე აღნიშნავს, რომ ადგილობრივი კანონმდებლობა არ ითვალისწინებდა რაიმე მექანიზმს, მისი დაკავების კანონიერების საკითხის რეგულარული გადასინჯვის მიზნით. აღნიშნულ კონვენციაში მითითებულია:

„ყველას, ვისაც დაკავებით ან დაპატიმრებით ადეკვთა თავისუფლება, უფლება აქვს მიმართოს სასამართლოს, რომელიც სწრაფად განიხილავს მისი დაპატიმრების მართლზომიერების საკითხს და გამოსცემს ბრძანებას მისი გათავისუფლების შესახებ, თუ დაპატიმრება კანონიერი არ არის“.

82. მთავრობას საქმის დასაშვებობის განხილვის დროს აღნიშნულ საკითხებთან დაკავშირებით არანაირი კომენტარი არ გაუკეთებია.

83. თავის მოსაზრებებში მომჩივანი აღნიშნავდა, რომ სასამართლოს მიერ 2004 წლის 2 და 8 აპრილს, ასევე 2005 წლის 24 იანვარს მიღებული გადაწყვეტილებები სათანადოდ დასაბუთებული არ იყო, ასევე შესაბამისი სამართლებრივი განხილვები რუტინული ფორმლობებით განხორციელდა, რაც კონვენციის 5§4 მუხლში მოცემულ სტანდარტებს ეწინააღმდეგება.

84. მომჩივანმა შემდეგ წარმოადგინა, რომ 2005 წლის 24 იანვრის სასამართლო განხილვით მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპები დაირღვა, რადგანაც ის ზეპირი მოსმენის გარეშე გაიმართა. მან ასევე აღნიშნა, რომ ამის ნაცვლად არანაირი ადეკვატური წერილობითი პროცედურა არ ყოფილა შემოთავაზებული. შესაბამისი ადგილობრივი კანონის თანახმად, სასამართლოს გადაწყვეტილი ჰქონდა საქმის განხილვის საკითხი, რომლის ნაწილსაც მისი ხელახალი დაპატიმრების გახანგრძლივება წარმოადგენდა, მხოლოდ და მხოლოდ პროკუროროს წარდგინების საფუძველზე, მომჩივნის წარდგინებების გათვალისწინების გარეშე.

ა. დასაშვებობა

1. დაკავების ავტომატური განხილვის არარსებობა

85. სასამართლო აღნიშნავს, რომ სსსკ-ს შესაბამისი პროცედურული ნორმები, რომელიც მოქმედების განხორციელების დროს იყო ძალაში და რაც წარმოდგენილი საქმის მსგავს გარემოებებში უკვე ორჯერ იქნა გამოყენებული, კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის წესს შეესაბამება იმის თაობაზე, რომ სასამართლოს მიერ რეგულარულად უნდა მოხდეს დაკავების კანონიერების შემოწმება (იხ. ფაცურია, მოყვანილია ზემოთ, §§ 3-57; გალუაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ (განჩ.), no.40008/04, 2006 წლის 24 ოქტომბერი).

86. როგორც ფაცურიასა და გალუაშვილის შემთხვევაში, ამ საქმეშიც მომჩივანმა ვერ შეძლო დაესაბუთებინა, თუ რატომ იყო ვალდებული სახელმწიფო ორგანო თავისი ინიციატივით გადაესინჯა დაკავების საკითხი. მას სასამართლოსთვის არც სხვა მნიშვნელოვანი ფაქტორები მიუთითებია, რომელიც, სავადაუდოდ, უზრუნველყოფდა მისი დაკავების ავტომატურად გადასინჯვას უფრო ხშირი ინტერვალებით (იხ. გალუაშვილი, გადაწყვეტილება, ზემოთ). მომჩივნის საჩივარი ამ კონკრეტულ საკითხთან დაკავშირებით არის გამოწვევა ეროვნული სისხლის სამართლებრივი პროცედურული წესების მიმართ, ვიდრე ამ კანონის გამოყენება კონკრეტულად მისი სიტუაციის გარემოებების მიმართ (იხ. ფაცურია, მოყვანილია ზემოთ, §57).

87. აქედან გამომდინარე, საჩივრის ეს ნაწილი დაუსაბუთებელია და უარყოფილი უნდა იქნეს როგორც არასათნადო საფუძვლის მქონე, კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 და მე-4 პუნქტების შესაბამისად.

2. სასამართლოს 2004 წლის 2 და 8 აპრილის გადაწყვეტილებები

88. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მომჩივნის საჩივარი 2004 წლის 2 და 8 აპრილის სამართლებრივი, პროცედურულად უსამართლო განხილვის შესახებ, მხოლოდ და მხოლოდ იმ მიზეზების ვითომდა არაადეკვატურობას ეფუძნება, რომლებიც სასამართლო გადაწყვეტილებაშია მოცემული. თუმცა, ეს უკანასკნელი საკითხი უკვე საფუძვლიანად იქნა განხილული სასამართლოს მიერ კონვენციის 5 § 3 მუხლის შესაბამისად, რომელიც ამ შემთხვევაში არის ლეხ სპეციალის (იხ. §§ 72-80 ზემოთ). სასამართლოს საქმის მასალებიდან გამომდინარე არ შეუძლია განარჩიოს რაიმე დამატებითი გარემოებები, რომლებმაც ეჭვქვეშ შეიძლება დააყენოს საპროცესო ნორმები მომჩივნის დაპატიმრების სამართლებრივ განხილვასთან დაკავშირებით. ნებისმიერ შემთხვევაში, თავად მომჩივანს რომელიმე მათგანი არ მიუთითებია (შედარება: დანოვი ბულგარეთის წინააღმდეგ, no.56796/00, §93, 2006 წლის 26 ოქტომბერი).

89. შესაბამისად, 2004 წლის 2 და 8 აპრილს მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებების საწინააღმდეგოდ, წარდგენილი საჩივარი მიჩნეულია არასათანადოდ დასაბუთებულად და უკუგდებული უნდა იქნეს კონვენციის 35 § 3 და 4 მუხლის შესაბამისად.

3. სასამართლოს 2005 წლის 24 იანვრის გადაწყვეტილება

90. სასამართლო აღნიშნავს, რომ საჩივარი არ არის არასათანადოდ დასაბუთებული კონვენციის 35 § 3 მუხლის მნიშვნელობით. ასევე აღნიშნულია, რომ ის არ არის დაუშვებელი რომელიმე სხვა საფუძვლით. შესაბამისად, საჩივარი დაშვებულად ცხადდება.

ბ. არსებითი მხარე

91. სასამართლო აღნიშნავს, რომ კონვენციის მუხლი 5 § 4 ანიჭებს დაკავებულ პირს უფლებას, მოითხოვოს, რომ წარუდგინონ სასამართლოს ყველა იმ პროცედურული და არსებითი პირობების დაცვით, რაც აუცილებელია თავისუფლების აღკვეთის „სამართლიანობის“ კონვენციური პირობებით (იხ. სხვა ბევრ უფლებამოსილებათა შორის, ბროგანი და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, 1988 წლის 29 ნოემბრის გადაწყვეტილება, სერია „ა“ no. 145-„ბ“, გვ. 34-35, §65). საქმის წარმოება შეჯიბრებითობის პრინციპით უნდა გაიმართოს და ყოველთვის დაცული უნდა იყოს „მხარეთა თანასწორობა“. იმ პირის შემთხვევაში, რომლის დაკავება კონვენციის მე-5 მუხლის I ნაწილის (c) პუნქტის შესაბამისად ხდება, აუცილებელია, რომ გაიმართოს ზეპირი მოსმენა (იხ. სხვა უფლებამოსილებათა

შორის, ნიკოლოზ ბულგარეთის წინააღმდეგ [GC], no.31195/96, §58, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 1999-II).

92. კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, კომპეტენტური სასამართლო მოვალე იყო შეემოწმებინა არა მხოლოდ დაკავების შესაბამისობა ეროვნული კანონმდებლობის პროცედურულ წესებთან, არამედ გამოერკვია ეჭვის საფუძვლიანობა, რომელიც პირის დაკავების საფუძველი გახდა, აგრეთვე დაკავების მიზნის კანონიერება შეემოწმებინა (იხ. ბროგანი და სხვები, მოცემულია ზემოთ, გვ. 34 35, §65). იქ, სადაც იურისდიქციის მეორე დონე არსებობს ამგვარი საქმეების მიმართ, იგივე გარანტიები უნდა არსებობდეს (იხ. ნავარა საფრანგეთის წინააღმდეგ, 1993 წლის 23 ნოემბრის გადაწყვეტილება, სერია „ა“ no. 273-„ბ“, § 28; ტოთი ავსტრიის წინააღმდეგ, 1991 წლის 12 დეკემბრის გადაწყვეტილება, სერია „ა“ no. 224, §84).

93. წინამდებარე საქმის პრობლემას რომ მივუბრუნდეთ – სასამართლო განხილვა ზეპირი მოსმენის გარეშე 2005 წლის 24 იანვარს – სასამართლომ დაადგინა, რომ ამ გარემოებებში, ამის გამო მოხდა გადახვევა შეჯიბრებითობისა და მხარეთა თანასწორობის პრინციპებიდან. აღსანიშნავია, რომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 417-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად, კომპეტენტურმა სასამართლომ, ინ ცამარა, მომჩივანი სასამართლოს გადასცა და ავტორიზაცია გასცა მისი პატიმრობის გაგრძელების შესახებ ზეპირი მოსმენის გარეშე. პროკურორისგან საბრალდებო დასკვნის მიღების შემდეგ, ამ უკანასკნელის პოზიციასთან ერთად, მომჩივნის დაკავების გაგრძელების შესახებ (მუხლი 410§2 და სსსკ-ს მუხლი 412), სასამართლომ განიხილა და არ შეცვალა არც იმ ეჭვის მიზანშეწონილობა, რომ მომჩივანმა დანაშაული ჩაიდინა, და არც მომჩივნის პატიმრობაში დაბრუნება, აღნიშნულთან დაკავშირებით მომჩივნის წერილობითი კომენტარების გათვალისწინების გარეშე. ფაქტობრივად, არ არსებობდა კანონით გათვალისწინებული ვალდებულება წერილობითი შეპასუხების გაცვლის გარეშე მხარეებს შორის საქმის წარმოების ეტაპზე სისხლის სამართლის კოდექსის 417-ე მუხლის შესაბამისად.

94. ამგვარად, როგორც ეროვნული კანონმდებლობისა და პრაქტიკის მიხედვით, პროკურატურას ჰქონდა პრივილეგია მიემართა სასამართლოსთვის საქმის წარმოების ადრეულ ეტაპზე დაპატიმრების თაობაზე შესაბამისი არგუმენტებით, ხოლო მხარეს არ ჰქონდა შესაძლებლობა დაეფიქსირებინდა საკუთარი პოზიცია წერილობითი ან ზეპირი ფორმით. შესაბამისად, 2005 წლის 24 იანვრის სასამართლო განხილვა შეჯიბრებითობის პრინციპის დაცვით არ გაიმართა. ასევე არ იქნა დაცული მხარეთა თანასწორობის პრინციპი (იხ. ილიჟკოვი, მოყვანილია ზემოთ, §104; ჯ.კ., მოყვანილია ზემოთ, §93; კავკა, მოყვანილია ზემოთ, §60; ტრუასკა პოლონეთის წინააღმდეგ, no.25792/94, §78, 2000 წლის 11 ივლისი; ფოდალი იტალიის წინააღმდეგ, no.70148/01, §43, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2006-VII; ოსვათი უნგრეთის წინააღმდეგ, no. 20723/02, §18, 2005 წლის 5 ივლისი).

95. საბოლოოდ, სასამართლო მიიჩნევს, რომ დარღვეული იყო გადაწყვეტილების მიღების ფორმაც – ბლანკი, რომელშიც მიგნებები წინასწარ არის ჩაბეჭდილი - რაც მიანიშნებს იმაზე, ადგილობრივი სასამართლოს გადაწყვეტილება მომჩივნის დაკავების შესახებ არ არის მიღებული შესაბამისი სამართლებრივი წესების დაცვით (იხ. ბელევიცკი რუსეთის წინააღმდეგ, no.72967/01, §111, 2007 წლის 1 მარტი).

96. ზემოხსენებული განხილვების ჭრილში, სასამართლომ დაადგინა, რომ 2005 წლის 24 იანვრის გადაწყვეტილება კონვენციის მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის მოთხოვნებს არ აკმაყოფილებს.

97. შესაბამისად, დადგინდა მე-5 მუხლის მე-4 პუნქტის დარღვევა.

IV. კონვენციის მე-8 მუხლის საგარაუდო დარღვევა

98. კონვენციის მე-8 მუხლზე დაყრდნობით, მომჩივანი თავისი ფოტოების პოლიციის განყოფილებაში მკვლელობისთვის ძებნილთა დაფაზე უკანონოდ განთავსებზე მიუთითებს. მე-8 მუხლის შესაბამის ნაწილში მოცემულია:

„1. ყველას აქვს უფლება, პატივი სცენ მის პირად ... ცხოვრებას...

2. დაუშვებელია ამ უფლების განხორციელებაში საჯარო ხელისუფლების ჩარევა, გარდა ისეთი შემთხვევისა, როდესაც ასეთი ჩარევა კანონის შესაბამისად ხორციელდება და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ... უწყსრიგობის ან დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, ...“.

ა. მისაღებობა

1. მთავრობის არგუმენტები

99. მთავრობა აცხადებს, რომ მომჩივნის ფოტოების გამოქვეყნება პოლიციის განყოფილებებში გამოძიების ინტერესებისთვის მოხდა. შესაბამისად, მომჩივანს ის 1999 წლის 30 აპრილის „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ კანონის მე-6(2) ნაწილით უნდა გაესაჩივრებინა იერარქიულად ზემდგომი უწყების, პროკურორის ან სასამართლოს წინაშე.

100. მთავრობამ შემდეგ განიხილა, რომ „კონკრეტული პირების“ წინააღმდეგ სისხლის სამართლებრივი წარმოების აღძვრის ნაცვლად, მომჩივანს ფორმალურად უნდა მოეთხოვა თავისი ფოტოს ჩამოხსნა „ძებნილთა სტენდიდან“.

101. მთავრობა აცხადებს, რომ ვაკე-საბურთალოს რაიონულმა სასამართლომ სწორად გადაწყვიტა 2004 წლის 4 თებერვალს, არ მიეცა უფლებამოსილება განმცხადებლის ადვოკატებისთვის, რომ მათ მოეთხოვათ საქმის აღძვრა მისი სახელით. მიუხედავად იმისა, რომ სსსკ-ის 71-ე მუხლის მიხედვით, ზოგადი წესის

შესაბამისად, დაზარალებული შეიძლება სრულად ყოფილიყო წარმოდგენილი თავისი ადვოკატის მეშვეობით, 627-ე (§1) მუხლის *lex specialis* გახლდათ კერძო დევნის საქმეში და დაკონკრეტებული იყო, რომ პირადად დაზარალებულს, ან მის კანონიერ წარმომადგენელს შეეძლო სისხლის სამართლებრივი საჩივრის შეტანა (იხ. §42 ზემოთ). მთავრობამ შემდგომში გააკიცხა მომჩივანი, რომ 2004 წლის 4 თებერვლის გადაწყვეტილება სააპელაციო სასამართლოში არ გაასაჩივრა.

102. საბოლოოდ, მთავრობა აცხადებს, რომ თუ მომჩივანს არ აკმაყოფილებდა ვაკე-საბურთალოს რაიონული პროკურორის გადაწყვეტილება საქმის შს სამინისტროში გადაგზავნის შესახებ სადისციპლინო გამოძიებისთვის, მას გადაწყვეტილება ზემდგომ პროკურატურაში უნდა გაესაჩივრებინა სსსკ-ის 234-ე მუხლის შესაბამისად (§37 ზემოთ). მომჩივანს, სსსკ-ის 236-ე (§1) მუხლის შესაბამისად (§38 ზემოთ) შეეძლო ამგვარი იერარქიული საჩივარი წინასწარი გამოძიების მთელი პერიოდის მანძილზე წარედგინა. იგივე არაამომწურავი არგუმენტი ძალაში რჩება, მთავრობის აზრით, მომჩივნის მეორე სისხლის სამართლის საჩივრის მიმართ, რომელიც პროკურატურაში იქნა წარდგენილი 2004 წლის აპრილში (§16 ზემოთ). მთავრობის მტკიცებით, ვაკე-საბურთალოს რაიონის პროკურატურამ სათანადოდ განიხილა აღნიშნული მოთხოვნა და ვიანიდან ვერ შესძლო დაედგინა საჯარო მოხელეთა მიერ ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების რაიმე ელემენტი, გადაწყვიტა, საქმე შს სამინისტროში გადაგზავნილიყო სადისციპლინო წარმოების აღძვრისათვის (მთავრობას პროკურორის გადაწყვეტილებების ასლები არ წარუდგენია, იხ. §16 ზემოთ).

103. ზემოხსენებული არგუმენტების გათვალისწინებით, მთავრობამ დაადგინა, რომ მომჩივნის მიერ კონვენციის მე-8 მუხლის საფუძველზე წამოყენებული პრეტენზია არ უნდა დაკმაყოფილდეს, რადგან ამოწურული არ ყოფილა ეროვნულ დონეზე არსებული საშუალებები.

2. მომჩივნის არგუმენტები

104. საქმის შესაბამის გარემოებებზე დაყრდნობით (იხ. §§ 7-13 ზემოთ), მომჩივანმა უარყო მთავრობის არგუმენტები, რომ მას ფორმალურად არასოდეს მოუთხოვია თავისი ფოტოს პოლიციის განყოფილებებიდან გამოტანა. ამის საპირისპიროდ, მისი უპირველესი მიზანი იყო აღნიშნული სიტუაციის გამოსწორება. მხოლოდ ფოტოს მოხსნის შემდეგ მოითხოვა მათ პასუხისმგებელ პირთა დასჯა.

105. მომჩივნის წარდგინებაში მითითებულია, რომ მას არ გაუპროტესტებია ვაკე-საბურთალოს რაიონული სასამართლოს უარი ცილისწამების თაობაზე საქმის აღძვრაზე უარის მიმართ. მიუხედავად ამისა, იმავე სასამართლოს მიერ გაცემული მითითების მიმართ, მომჩივანი მიიჩნევდა, რომ შესაბამისი საგამოძიებო უწყებები მოკვლევას აწარმოებდნენ საქმეში მონაწილე სახელმწიფო უწყებების მიერ ძალაუფლების შესაძლო ბოროტად გამოყენების მიმართ. თუმცა, არც პროკურატურას

და არც შს სამინისტროს ადეკვატურად არ შეუსრულებიათ თავიანთი საგამომიებო მოვალეობები. მას შემდეგ, რაც პროკურატურამ საქმე შს სამინისტროს გადაუგზავნა სადისციპლინო წარმოების აღძვრის მიზნით, ამ უკანასკნელისგან არანაირი პასუხი არ ყოფილა მიღებული (იხ. §15 ზემოთ).

106. რაც შეეხება არგუმენტს, რომ მან ვერ შესძლო ვაკე-საბურთალოს პროკურატურის გადაწყვეტილების გასაჩივრება, რაც შეეხებოდა მეორე სისხლის სამართლებრივი სარჩელის შს სამინისტროსთვის გადაცემას სადისციპლინო წარმოების კუთხით (§§ 16 და 102 ზემოთ), მომჩივანმა უპასუხა, რომ მან პირველად გაიგო სამთავრობო დადგენილების სასამართლოსთვის გადაცემის შესახებ. ზემოხსენებული გადაწყვეტილების მიღებისა და მისი მიზეზების შესწავლის გარეშე, ის, რასაკვირველია, საჩივრის წარდგენას ვერ შეძლებდა.

107. მომჩივანი აღნიშნავს, რომ მან ეროვნულ დონეზე არსებული ყველა საშუალება ამოწურა დამრღვევთა გამოვლენისა და დასჯისათვის. თუმცა, კომპეტენტურმა ხელისუფლებებმა მისი საჩივრები სათანადოდ არ განიხილეს და ყოველგვარი აუცილებლობის გარეშე აგზავნიდნენ მას ერთი დაწესებულებიდან მეორეში.

3. სასამართლოს შეფასება

108. სასამართლო ადგენს, რომ ეროვნულ დონეზე არსებული ყველა საშუალების ამოწურვის წესი, რაზეც საუბარია კონვენციის 35-ე მუხლის 1-ლ პუნქტში, ავალდებულებს მომჩივანს ჯერ გამოიყენოს ის საშუალებები, რაც, ჩვეულებრივ შემთხვევაში, ხელმისაწვდომი და საკმარისია შიდა სამართლებრივ სისტემაში, რათა მიღებულ იქნეს კომპენსაცია გასაჩივრებული დარღვევების გამო. საშუალებების არსებობა საკმარისად ნათელი უნდა იყოს როგორც პრაქტიკულად, ასევე თეორიულადაც და თუ ეს ვერ ხერხდება, მათ არ ექნებათ საჭირო ხელმისაწვდომობა და ეფექტურობა. მუხლი 35§1 ასევე მოითხოვს, რომ შემდგომში სასამართლოში წარსადგენად გამიზნული საჩივრები ჯერ უნდა წარედგინოს შესაბამის ორგანოს ეროვნულ დონეზე, სულ მცირე, ეროვნული კანონმდებლობით გათვალისწინებული ფორმალური მოთხოვნების დაცვით, მაგრამ ეს არ მოითხოვს, რომ ჯერ რეგრესული მოთხოვნა უნდა გაკეთდეს იმ საშუალებებისადმი, რომლებიც არაადეკვატური ან არაეფექტურია (იხ. აქსოი თურქეთის წინააღმდეგ 1996 წლის 18 დეკემბრის გადაწყვეტილება, ანგარიშები 1996-VI, გვ. 2275-76, §§ 51-52; აკდივარი და სხვები თურქეთის წინააღმდეგ, 1996 წლის 16 დეკემბრის გადაწყვეტილება, ანგარიშები 1996-IV, გვ. 1210, §§ 65 67; შარლი თურქეთის წინააღმდეგ, no. 24490/94, §59, 2001 წლის 22 მაისი).

109. სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ შიდა საშუალებების ამოწურვის წესის გამოყენებისას უნდა განიხილოს ის ფაქტი რომ ის გასაჩივრდა ადამიანის უფლებების დაცვის მექანიზმის კონტექსტში, რის დადგენაზეც ხელშეკრულების მონაწილე

ქვეყანამ თანხმობა გამოაცხადა. შესაბამისად, აღიარებულ იქნა, რომ მუხლი 35-ე (§1) უნდა იქნეს გამოყენებული ერთგვარი მოქნილობით და ზედმეტი ფორმალიზმის გარეშე. ასევე აღიარებულ იქნა, რომ ამოწურვის წესი არც აბსოლუტურია და არც შეიძლება ავტომატურად იქნეს გამოყენებული; იმ მიზნით, რომ განიხილოს თუ სად იქნა გათვალისწინებული, აუცილებელია ყურადღება მივაქციოთ ინდივიდუალური საქმის გარემოებებს. ეს კონკრეტულად ნიშნავს, რომ სასამართლომ რეალისტურად უნდა გაითვალისწინოს არა მხოლოდ ხელშეკრულების მონაწილე ქვეყნის სამართლებრივ სისტემაში ფორმალური საშუალებების არსებობა, არამედ მხედველობაში უნდა მიიღოს ის ზოგადი კონტექსტი, რომელშიც ისინი მოქმედებენ, მომჩივნის პირად გარემოებებთან ერთად. შემდეგ უნდა იქნეს განხილული, საქმის ყველა გარემოებაში, იღონა თუ არა პირმა ყველაფერი, რისი მოლოდინიც იარსებებდა აღნიშნული პირის მიმართ შიდა საშუალებების ამოწურვასთან დაკავშირებით (იხ. აკდივარის ზემოხსენებული გადაწყვეტილება, §69, აკსოი, §§ 53 და 54, და შარლი, §60).

110. წინამდებარე საქმის გარემოებებთან დაკავშირებით, სასამართლოს აზრით, დამაჯერებელი არ არის მთავრობის არგუმენტი, რომ მომჩივანს არ გაუპროტესტებია პოლიციაში თავისი ფოტოების გამოქვეყნება „ოპერატიული საგამომიებო ზომების“ შესახებ კანონის 6(2) ნაწილის შესაბამისად. ფაქტობრივად, მომჩივანმა რამდენჯერმე შეიტანა სარჩელი იმ დებულებაში მოხსენიებულ ყველა ხელისუფლებაში: შინაგან საქმეთა სამინისტრო (იერარქიულად ზემდგომი ორგანო), პროკურატურა და სასამართლო. იმის ვარაუდით, რომ მომჩივანი გამოკვეთილად არ დაეყრდნო „კანონის“ 6(2) ნაწილს თავის სარჩელებში, ამგვარი ფორმლობა ვერ გადასწონის იმ ფაქტს, რომ მან ყველა კომპეტენტურ უწყებას შეატყობინა თავისი პრეტენზიის შესახებ. ამგვარადვე უსაფუძვლოა მთავრობის მტკიცება, რომ მომჩივანს არ ჰქონია მიზნად ფოტოსურათების ჩამოხსნა, არამედ ცხდილობდა, რომ „კონკრეტულ პირებს“ სისხლის სამართლებრივად ეგოთ პასუხი მათ გამოკვრაზე. საქმის გარემოებები კი აშკარად საპირისპიროზე მეტყველებს (იხ. §9 ზემოთ).

111. სასამართლოს მიაჩნია, რომ არ არის აუცილებელი იმ მიზეზების ვალიდურობის გადასინჯვა, რის გამოც ვაკე-საბურთალოს რაიონული სასამართლოს მიერ 2004 წლის 4 თებერვალს მიღებული გადაწყვეტილების მიმართ, რითაც არ იქნა მიღებული სარჩელი ცილისწამების შესახებ, რამდენადაც, აღნიშნული გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით არ გასაჩივრებულა (იხ. §13 ზემოთ). თუმცა, სასამართლომ მიანიჭა მნიშვნელობა იმ ფაქტს, რომ მომჩივანმა თავად უკუაგდო იდეა ცილისწამების თაობაზე საქმის წარმოების გაგრძელებისათვის და გადაწყვიტა, რომ ამის ნაცვლად სისხლის სამართლებრივი წარმოება აღედრა საჯარო მოხელეების მიერ ჩადენილი დარღვევების მიმართ, მათი მოვალეობების შესრულებისას, რომელთაგან ბოლო ქმედება რაიონული სასამართლოს მიერ იქნა განხორციელებული (იხ. §12 in fine და 105 ზემოთ). ასევე, ამასთან კავშირში ხაზი უნდა გაესვას იმას, რომ როცა არსებობს რამდენიმე პოტენციურად ეფექტური საშუალება, ფაქტობრივად იმავე ამოცანით, მომჩივნისგან საკმარისია, რომ მხოლოდ

ერთ მათგანს მიმართოს (იხ. მორეირა ბარბოსა პორტუგალიის წინააღმდეგ (განჩ.), no. 65681/01, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2004-V; ჟელიჩიკი ბოსნია-ჰერცეგოვინის წინააღმდეგ (განჩ.), no.41183/02, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2005-XII).

112. რაც შეეხება მთავრობის არგუმენტებს, რომ მომჩივანს შეეძლო ვაკე-საბურთალოს რაიონული პროკურატურის გადაწყვეტილებები ზემდგომ პროკურატურაში გაესაჩივრებინა თავისი საქმის შინაგან საქმეთა სამინისტროში გადაგზავნასთან დაკავშირებით, სასამართლო აცხადებს, რომ, ნორმალურ შემთხვევაში, იერარქიული საშუალება არ შეიძლება იყოს მიჩნეული ეფექტურად, რადგანაც ამგვარ წარმოებაში მხარეებს მონაწილეობის მიღება არ შეუძლიათ (იხ. ჰორვატი ხორვატიის წინააღმდეგ, no. 51585/99, §47, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2001-VIII; ჰარტმანი ჩეხეთის რესპუბლიკის წინააღმდეგ, no. 53341/99, §66, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2003-VIII). უფრო მეტიც, საქმის მასალებით ირკვევა, რომ რამდენადაც მომჩივანი ასაჩივრებდა და მთავრობა კი არ დავობდა, მომჩივანს გასაჩივრებული გადაწყვეტილებები არ მიუღია (იხ. §§ 15 და 105 ზემოთ). შესაბამისად, მას ვერ გავაკრიტიკებთ იმის გამო, რომ მათ წინააღმდეგ საჩივარი არ შეუტანია (იხ. რამიშვილი და კოხრეიძე (განჩ.), მოცემულია ზემოთ; ჩიტაევი და ჩიტაევი რუსეთის წინააღმდეგ, no. 59334/00, §§ 139 და 140, 2007 წლის 18 იანვარი).

113. გარდა ამისა, სასამართლოსთვის დამარწმუნებელი არ აღმოჩნდა მთავრობის საყვედური, რომ მომჩივანმა ვაკე-საბურთალოს რაიონის პროკურორის გადაწყვეტილება თავის მეორე სისხლისამართლებრივი საჩივრის მიმართ არ გააპროტესტა (იხ. §§ 16 და 102 ზემოთ), იმის გათვალისწინებით, რომ მომჩივანს ამ გადაწყვეტილების შესახებ შეატყობინეს მხოლოდ მთავრობის დასკვნების მეშვეობით სასამართლოს წინაშე წარდგენილი საქმის დასაშვებობისა და საქმის არსის შესახებ.

114. მომჩივნის ლეგიტიმური მოლოდინის საპირისპიროდ, რაც ვაკე-საბურთალოს რაიონული სასამართლოს რეკომენდაციას ეფუძნებოდა გამოძიების თაობაზე, პროკურატურამ, ინციდენტის დაჩქარებული და ობიექტური გამოძიების მაგივრად, იმ მიზნით, რომ დაედგინა, არსებობდა თუ არა დარღვევის ან ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების ელემენტები, საქმე შს სამინისტროს გადასცა. თუმცა ეს უკანასკნელი პირდაპირ იყო პასუხისმგებელი პოლიციაზე, რომლის შენობაშიც მომჩივნის ფოტოსურათები იყო გამოკრული. ამგვარ გარემოებებში, შს სამინისტროს მიერ წარმოებული ნებისმიერი შიდა მოკვლევა არ იქნებოდა განხილული როგორც ობიექტური ან ეფექტიანი (cf. ბარბუ ანგელესკუ რუმინეთის წინააღმდეგ, no. 46430/99, §66, 2004 წლის 5 ოქტომბერი; ერგი თურქეთის წინააღმდეგ, 1998 წლის 28 ივლისის გადაწყვეტილება, ანგარიშები 1998-IV, §§ 83-84). რამდენადაც კომპეტენტური უწყებები პასიურობდნენ მომჩივნის სერიოზული საჩივრის მიმართ არასათანადო ქმედების და სახელმწიფო უწყებების მხრიდან მიკერძოების შესახებ (იხ. §9 ზემოთ, *in fine*), მომჩივანს ნამდვილად შეეძქნებოდა საფუძველი მიეჩნია, რომ იმავე უწყებებში შემდგომი მოთხოვნის წაყენება ფუჭი იქნებოდა (იხ. სელმუნი

საფრანგეთის წინააღმდეგ [GC], no. 25803/94, §76, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 1999-V).

115. შესაბამისად, იმ ფაქტის მიმართ, რომ მომჩივანმა იერარქიულ სტრუქტურებს, პროკურატურასა და სასამართლო ხელისუფლებას სრულად შეატყობინა თავისი საჩივრების შესახებ თავისი სურათების უკანონოდ გამოკვრის თაობაზე, სასამართლოს მიაჩნია, რომ მას აღარ ევალეზოდა ბოლომდე დაეცვა ყველა ფორმლობა საშუალებების ამოწურვასთან დაკავშირებით, როგორც ეს მთავრობის მხრიდან იყო შემოთავაზებული. წინამდებარე საქმის გარემოებებში, სასამართლოს მიაჩნია, რომ მომჩივანმა ყველაფერი იღონა, რაც კი გონივრულ ფარგლებში შეიძლებოდა მისგან მოსალოდნელი ყოფილიყო თავისი უფლებების დაცვასთან დაკავშირებით (იხ. რამიშვილი და კობხრიძე (განჩ.), მოცემულია ზემოთ; ბელევიცკი, მოცემულია ზემოთ, §71; აკდივარი და სხვები, მოცემულია ზემოთ, §69).

116. ზემოხსენებულის გათვალისწინებით, სასამართლო არ აკმაყოფილებს მთავრობის პროტესტს საშუალებების ამოწურვის დაუცველობის მიმართ.

117. სასამართლო შემდგომში ადგენს, რომ კონვენციის მე-8 მუხლის საფუძველზე წარდგენილი საჩივარი არ არის დაუსაბუთებელი კონვენციის 35§3 მუხლის მნიშვნელობით. ასევე არ არის დადგენილი რაიმე სხვა საფუძველი მისი დაუშვებლად მიჩნევისათვის. შესაბამისად, ის დაშვებულად უნდა იქნეს აღიარებული. ბ. არსებითი განხილვა

ბ. არსებითი მხარე

1. მხარეთა არგუმენტები

118. მთავრობას არ გაუპროტესტებია ის, რომ პოლიციის მიერ მომჩივნის ფოტოების გამოკვრა ჩარევას წარმოადგენდა კონვენციის მე-8 მუხლის მნიშვნელობით. თუმცა, ჩარევა გამართლებულ იქნა, რადგანაც ის განხორციელდა როგორც „ოპერატიული სამძებრო ღონისძიება“. მთავრობამ განაცხადა, რომ ვინაიდან მომჩივნის ფოტოები მას-მედიით არ გავრცელდა, ჩარევა მხოლოდ შეზღუდული სახისა იყო და დარღვევად არ განიხილებოდა. ის შემდგომში ამტკიცებდა, რომ კომპეტენტურმა ორგანოებმა გამოძიება სათანადოდ წარმართეს, რათა ის პირები გამოველინათ, რომლებიც ამ გასაჩივრებულ ქმედებაში მონაწილეობდნენ. მთავრობამ ეჭვქვეშ დააყენა მომჩივნის მოთხოვნა, როგორც მცდარი, რომ ფოტოები 2004 წლის 9 თებერვალს გაზეთში გამოქვეყნებული სტატიის შემდეგ ჩამოიხსნა. რეალურად, მან აღნიშნა, რომ ფოტო მას შემდეგ ჩამოიხსნა, რაც უწყების წარმომადგენლებმა თავიანთი „შეცდომა“ სათანადოდ აღიარეს.

119. მომჩივანმა უპასუხა, რომ მიზეზი იმისა, თუ რატომ გახდა ამგვარი ჩარევა კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევა, მის უკანონობაში მდგომარეობდა. სსსკ-ის შესაბამისად, საგამოძიებო უწყებების მიერ პირზე „ძებნის“ გამოცხადების

წინაპირობა იყო სისხლის სამართლის საქმის აღძვრა, სადაც ეს პირი ექვმიტანილი ან ბრალდებული იყო დანაშაულის ჩადენაში (§42 ზემოთ). თუმცა წინამდებარე საქმეში, პოლიციის განყოფილებაში „ძებნაში“ მყოფი პირების დაფაზე ფოტოს გამოკვრით უწყებებმა მიიჩნიეს, რომ მომჩივანი მკვლელობაში იყო გარეული, მიუხედავად იმისა, რომ მის წინააღმდეგ სისხლისსამართლებრივი წარმოება დაწყებული არ ყოფილა. შესაბამისად, საზოგადოების თვალში მომჩივანი უკანონოდ და ცილისმწამებლურად იქნა მოაზრებული ძალიან მძიმე დანაშაულში ბრალდებულად.

120. მთავრობის არგუმენტების საპასუხოდ, რომ ჩარევა შეზღუდული ბუნებისა იყო, მომჩივანმა აღნიშნა, რომ პოლიციას მისი ფოტო შიდა მიზნებისათვის არ გაუვრცელებია. პირიქით, მისი ფოტო განზრახ იქნა გამოკრული ყველაზე თვალში საცემ ადგილზე პოლიციის რამდენიმე განყოფილებაში მთელი ქვეყნის მასშტაბით ისე, რომ მისი ნახვა რაც შეიძლებოდა მეტ ადამიანს შეძლებოდა. მომჩივანი ასევე ჩიოდა, რომ უწყებებმა მისი საჩივრების ეფექტიანად გამოძიება ვერ შეძლეს. პასუხისმგებელი ოფიციალური პირები არ გამოვლენილან და არ დასჯილან.

2. სასამართლოს შეფასება

121. სასამართლო აღნიშნავს, რომ პირადი ცხოვრების უფლების ერთ-ერთი ელემენტია პირის უფლება საკუთარ ფოტოზე. აგრეთვე, პიროვნების ფოტოს გამოქვეყნება მისი თანხმობის გარეშე, თუნდაც ის მოკლებული იყოს რაიმე მიზანს, კონვენციის მე-8 მუხლით დაცულ უფლებაში ჩარევას წარმოადგენს (იხ. *გურგენიძე საქართველოს წინააღმდეგ*, no.71678/01, §§ 56-57, 17/10/2006; *ვონ ჰანოვერი გერმანიის წინააღმდეგ*, no.59320/00, §§ 50-53, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2004-VI; *სჩიაკა იტალიის წინააღმდეგ*, no.50774/99, §29, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2005-I).

122. მოცემულ საქმეში მომჩივნის ფოტოები არ ყოფილა გამოქვეყნებული გაზეთში ან გავრცელებული მედიის სხვა საშუალებებით. აგრეთვე არ შეიძლება იმის უარყოფა, რომ ამ ფოტოების პოლიციის განყოფილებაში გამოქვეყნებით ქვეყნის სხვადასხვა ადგილზე, სახელმწიფომ მიზანმიმართულად ხელმისაწვდომი გახადა იგი საზოგადოების ფართო მასებისთვის. გარდა ამისა, საქმეში ძირითად საკითხს წარმოადგენს არა მხოლოდ მომჩივნის ფოტოს ჩვენება საჯაროდ, არამედ ასევე ის მეთოდი, რომლითაც ეს განხორციელდა და რა მიზანსაც ემსახურებოდა. მომჩივნის ძებნილად იდენტიფიცირებაში მკვლელობის საქმესთან დაკავშირებით, ხელისუფლების ქმედებამ სახალხოდ შეულახა მას რეპუტაცია, რომ ის სერიოზულ დანაშაულში მონაწილეობდა. ამგვარი შელახვით შედგა ის ფაქტი, რაც მოცემულია კონვენციის მე-10 მუხლის მნიშვნელობით, სადაც, იმდენად, რამდენადაც ეს რეალობას არ შეესაბამებოდა - მომჩივანი ფორმალურად არასოდეს ყოფილა ბრალდებული ან ექვმიტანილი მკვლელობაში - ეს სახელის გამტეხი იყო (იხ. *უაითი შვედეთის წინააღმდეგ*, no.42435/02, §24, 19/09/2006; *პვაიფერი ავსტრიის წინააღმდეგ*,

no.12556/03, §§ 46-47, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2007...), აღსანიშნავია, რომ მთავრობამ თავისი ხელისუფლების მიერ ჩადენილი „შეცდომა“ აღიარა (§118 ზემოთ). შესაბამისად, შეილახა მომჩივნის რეპუტაცია, რაც სოციალური იდენტობისა და ფსიქოლოგიური კეთილსინდისიერების ნაწილს შეადგენს და აქედან გამომდინარე, მისი პირადი ცხოვრების ფარგლებში ექცევა, როგორც ეს გაგებულია კონვენციის მე-8 მუხლით (იხ. *პფაიფერი*, მოცემული ზემოთ, §§ 35 და 46-49; *შოვი და სხვები საფრანგეთის წინააღმდეგ*, no. 64915/01, §70, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2004 VI; *გიუნარსონი ისლანდიის წინააღმდეგ* (განჩ.), no.4591/04, 20/10/2004).

123. მოცემული საქმე სასამართლოს მიერ ადრე განხილულ საქმეთაგან განსხვავდება, სადაც ძირითადად საჯარო პირთა ფოტოების გამოქვეყნების საკითხი განიხილებოდა (იხ. *ფონ ჰანოვერი*, ხსენებული ზემოთ, §50; *მუსელი ავსტრიის წინააღმდეგ* (განჩ.), no.42409/98, 2002 წლის 21 თებერვალი). მომჩივნის წინააღმდეგ სისხლის სამართლებრივი წარმოებაც კი არ არსებობდა მოცემულ პერიოდში. მისი სტატუსი - ჩვეულებრივი მოქალაქე - გამორიცხავდა მასზე თემის ვალდებულების გავრცელებას და საკუთარი პირადი ცხოვრების შეზღუდვას რაიმე ლეგიტიმური მიზნისთვის, რომელიც მოხსენიებულია ამ კონვენციაში (იხ. *გურგენიძე*, ხსენებული ზემოთ, §§ 56-58 და 60-61; *სჩიაკა*, ხსენებული ზემოთ, §29; და *a contrario, კრაქსი იტალიის წინააღმდეგ* (no.2), no.25337/94, §65, 17/07/2003; *პფაიფერი*, ხსენებული ზემოთ, §§ 43-44).

124. მომჩივნის პირად ცხოვრებაში ჩარევა უნდა შემოწმდეს კონვენციის მე-8 (§2) მუხლის საფუძველზე: ა) შესაბამისობა „კანონიერების“ კრიტერიუმთან; ბ) შესაბამისობა ლეგიტიმურ მიზანთან, გ) იყო თუ არა აუცილებელი მსგავსი ქმედება „დემოკრატიული საზოგადოებაში“ (იხ. *სჩიაკა*, მოცემული ზემოთ, §8).

125. მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფო ორგანოთა, კერძოდ კი - სასამართლოს, პრეროგატივაა, განმარტოს და გამოიყენოს ადგილობრივი ნორმები (იხ. *კრუსლენი საფრანგეთის წინააღმდეგ*, 1990 წლის 24 აპრილის გადაწყვეტილება, სერია „ა“ no. 176 „ა“, გვ. 21-22, §29; *ამანი შვეიცარიის წინააღმდეგ* [GC], no. 27798/95, §52, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2000-II), სასამართლოსაც გააჩნია განხილვის უფლებამოსილება (იხ. *კრაქსი* (no.2), მოცემული ზემოთ, §78). განსაკუთრებით, სიმართლეს წარმოადგენს ის ფაქტი, რომ როგორც მოცემულ საქმეშია, სახელმწიფო ორგანოებმა სათანადოდ არ განიხილეს სადავო ჩარევის შესაბამისობა შიდა კანონმდებლობასა და კონვენციის სტანდარტების მიმართ (იხ. *mutatis mutandis, გურგენიძე*, ხსენებული ზემოთ, §62).

126. როგორც კომპეტენტური უწყებები აცხადებენ და მოპასუხე მთავრობაც ადასტურებს, მომჩივნის ფოტოების გამოქვეყნება ძეხნაში მყოფ პირთა სტენდზე „ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიება“ იყო იმ მიზნით, რომ უზრუნველყოფილიყო მომჩივნის გამოცხადება ბრალდების წინაშე მოწმის სახით მკვლელობის საქმეზე (იხ. §§ 9 და 118 ზემოთ). თუმცა, სსსკ-ს 393-ე და 606-ს (§1) მუხლების თანახმად, ძეხნილად შეიძლება მხოლოდ იმ პირის გამოცხადება, რომელიც ეჭვმიტანილი ან

ბრალდებულია და ემალება გამოძიებას ან სასამართლოს. უფრო მეტიც, ოპერატიული გამოძიების დროს განსახორციელებელ მოქმედებათა კანონის მე-8 (§2) ნაწილში აღნიშნულია, რომ ბრალდებული ან მსჯავრდებული პირის ადგილსამყოფელის დადგენის მიმართ მიღებული იქნება რაიმე ზომები, უნდა მოხდეს ფორმალური გადაწყვეტილების მიღება პროკურატურის ან სასამართლოს მიერ.

127. სსსკ-ს 93-ე და 94-ე მუხლები (§§ 33-34 ზემოთ), რომლებიც ადგენს მოწმის სტატუსს, უფლებებსა და მოვალეობებს, არ ითვალისწინებს მოწმის „ძებნილად“ გამოცხადების შემთხვევებს სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებით. თუ მოწმე უარს ამბობს ნებაყოფლობით წარსდგეს ბრალდების წინაშე, სასამართლოს შეუძლია გასცეს ორდერი მისი სავალდებულო გამოცხადების თაობაზე. თუმცა, პოლიციის როლი იმ მოწმის იძულებით მიყვანაში, რომლის ადგილსამყოფელიც უცნობია, შემოიფარგლება მხოლოდ იმით, რომ იძულებით მოყვანის შესახებ ორდერს უბრუნებს სასამართლოს, როგორც „არააღსრულებადს“. მოწმის მიყვანის სხვა მეთოდების გამოყენებას ეროვნული კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს

128. მოცემულ საქმეში მომჩივანი არც ეჭვმიტანილი ყოფილა და არც ბრალდებული, შესაბამისად არც უნდა მომხდარიყო მისი გამოცხადება „ძებნილად“. საქმის მასალებში არ აღმოჩნდა სასამართლოს ორდერი მოწმის იძულებით მიყვანასთან დაკავშირებით, რაც, სისხლის სამართლის კოდექსის 176-ე მუხლის საფუძველზე, შესაძლებელს გახდიდა მომჩივნის სავალდებულო გამოცხადებას საგამოძიებო უწყების წინაშე მოწმის სახით. მოპასუხე მთავრობის მიერ არ გაკეთებულა მითითება ეროვნული კანონმდებლობის არცერთ დებულებაზე, ან ეროვნული ხელისუფლების რაიმე გადაწყვეტილებაზე, რომელიც შეიძლება ყოფილიყო მომჩივნის ფოტოების საჯაროდ გამოქვეყნებისა და მკვლელობაში მოაზრების სამართლებრივი საფუძველი. ასეთ გარემოებებში, არ შეიძლება ითქვას, რომ ჩარევა „კანონის თანახმად განხორციელდა“, როგორც ამას კონვენციის მე-8 (§2) მუხლი მოითხოვს.

129. სასამართლო აღნიშნავს, რომ თუკი აშკარაა, რომ ჩარევა კანონიერად არ მომხდარა, სახეზეა კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევა და არ არის სავალდებულო დადგინდეს, რამდენად ემსახურებოდა ამგვარი ჩარევა „ლეგიტიმურ მიზანს“ ან იყო თუ არა „აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში“ (იხ. *სჩიაკა*, მოცემულია ზემოთ, §30; *კრაქსი* (no. 2), მოცემულია ზემოთ, §84; დობრევი ბულგარეთის წინააღმდეგ, no. 55389/00, §165, 2006 წლის 10 აგვისტო).

130. სასამართლოს შეეძლო მარტივად აღენიშნა, რომ თუ მოხდებოდა პირადი ხასიათის გამჟღავნება კონვენციის მე-8 მუხლის საწინააღმდეგოდ, ინდივიდის პირადი ცხოვრების უზრუნველყოფის მიმართ არსებული დადებითი ვალდებულება მოიცავს ვალდებულებას განხორციელდეს ეფექტური მოკვლევა საქმის რაც შეიძლება მალე გამოსწორებისათვის (იხ. *სჩიაკა*, მოცემულია ზემოთ, §§ 74-75). წინამდებარე საქმესთან დაკავშირებით ეს ასე არ მომხდარა. ხელისუფლებამ ვერ შეძლო თავისი მოვალეობის შესრულება და საფუძვლიანი განმარტების უზრუნველყოფა მომჩივნის

„პირად ცხოვრებაში“ ჩარევის გამო. უფრო მეტიც, მოპასუხე მთავრობის მხრიდან სასამართლოში „შეცდომის“ აღიარების მიუხედავად, კომპეტენტური ეროვნული უწყებები არ გამოვლენილან და არც პასუხისმგებელი სამთავრობო პირების მიმართაც არანაირი სანქცია არ განხორციელებულა (იხ. §114 ზემოთ).

131. ზემოაღნიშნული მოსაზრებების გათვალისწინებით, სასამართლო ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-8 მუხლი.

V. კონვენციის სხვა მუხლების სავარაუდო დარღვევა

132. მომჩივანი დაეყრდნო კონვენციის მე-6 (§§ 1 და 3) მუხლს, მისი პრეტენზიების არსის დაზუსტების გარეშე.

133. იმის ვარაუდით, რომ მომჩივანს გამიზნული ჰქონდა მის წინააღმდეგ სისხლის სამართლებრივი წარმოებს გასაჩივრება, სასამართლომ აღნიშნა, რომ მის ხელთ არსებული ინფორმაციის შესაბამისად, რაც მხარეებმა საქმის მასალებში წარმოადგინეს, აღნიშნული წარმოება ჯერ კიდევ არ იყო დასრულებული (იხ. §29 ზემოთ). რაც უფრო მნიშვნელოვანია, მომჩივანმა ვერ მოახერხა თავისი პრეტენზიების დაკონკრეტება და დასაბუთება. ამის გამო სასამართლო უარყოფს მათ, ამკარად დაუსაბუთებლობის გამო, კონვენციის 35-ე (§§ 3 და 4) მუხლის შესაბამისად.

VI. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

134. კონვენციის 41-ე მუხლში მოცემულია:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს.“

ა. ზიანი

1. მატერიალური ზარალი

135. მომჩივანმა მოითხოვა მატერიალური ზარალის კომპენსაცია 2.000 ევროს ოდენობით. ეს, მისი მტკიცებით, არის საშუალო თანხა, რომელიც მას შეეძლო გამოემუშავებინა იმ პერიოდში, როცა უკანონოდ იყო დაკავებული.

136. მთავრობამ განაცხადა, რომ არ არსებობდა მიზეზობრივი კავშირი მოთხოვნილ ზარალის ანაზღაურებასა და გასაჩივრებულ დარღვევას შორის, რადგან მომჩივანი დაკავებამდე უმუშევარი იყო.

137. სასამართლომ ვერ აღმოაჩინა რაიმე მიზეზობრივი კავშირი დადგენილ დარღვევებსა და გასაჩივრებულ მატერიალურ ზარალს შორის. შესაბამისად, ის არ აკმაყოფილებს აღნიშნულ მოთხოვნას.

2. მორალური ზიანი

138. მომჩივანმა მოითხოვა 70.000 ევრო მორალური ზიანის ასანაზღაურებლად, იმ სირთულეებისა და მორალური სიძნელეებისთვის, რაც კონვენციით გათვალისწინებული უფლებების დარღვევამ გამოიწვია.

139. მთავრობის აზრით, მოთხოვნილი თანხა არაგონივრულად მაღალი იყო.

140. სასამართლოს ეჭვი არ შეაქვს იმაში, რომ მომჩივანმა მორალური სირთულეები და იმედგაცრუება განიცადა კონვენციის მე-5 და მე-8 მუხლებით გათვალისწინებული მისი სხვადასხვა უფლებების დარღვევის გამო. აღნიშნულის შედეგად მიყენებული მორალური ზიანი ადეკვატურად ვერ ანაზღაურდება მხოლოდ ამ დარღვევების აღიარებით (იხ., მაგ., *სტასაიტის ლიტვის წინააღმდეგ*, no. 47679/99, §99, 21/03/2002; *ასანიძე საქართველოს წინააღმდეგ* [GC], no.71503/01, §§ 199-201, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო 2004-II; *ფაცურია*, ხსენებული ზემოთ, §99; *მ.ბ. პოლონეთის წინააღმდეგ*, no. 34091/96, §§ 71 და 72, 27/04/2004; *გურგენიძე*, ხსენებული ზემოთ, §76). ხელმძღვანელობს რა სამართლიანობის პრონციპით, სასამართლო აკმაყოფილებს მომჩივნის მოთხოვნას 8.000 ევროს მიღების თაობაზე წინამდებარე პუნქტში.

ბ. ხარჯები და დანახარჯები

141. მომჩივნის წარმომადგენელმა მოითხოვა 10.500 ევროს ანაზღაურებას იმ ხარჯებისა და დანახარჯების ასანაზღაურებლად, რომლებიც მომჩივანმა გაიღო ეროვნულ და ევროპულ სასამართლოებში. წარმომადგენელი ადასტურებდა, რომ მან 113 სთ. იმუშავა ეროვნულ, ხოლო 90 სთ. კი - ევროპულ სასამართლოში საქმის

წარმოებასთან დაკავშირებით, სადაც, ორივე შემთხვევაში, ტარიფი 50 ევრო იყო. ზემოხსენებული მოთხოვნის დასაბუთებისთვის არავითარი ქვითარი, კონტრაქტი თუ სხვა დოკუმენტი არ ყოფილა წარმოდგენილი.

142. მთავრობამ უპასუხა, რომ მოთხოვნილი თანხა მეტისმეტად დიდი იყო.

143. სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის შესაბამისად, მომჩივანს შეუძლია მოითხოვოს ხარჯებისა და დანახარჯების ანაზღაურება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა ნაჩვენებია, რომ ისინი მართლაც გაწეულია და დასაბუთებული, რომ აღნიშნული დანახარჯები აუცილებლობით იყო გამოწვეული, ასევე, როდესაც მათი ოდენობა მიზანშეწონილია. მოცემულ საქმეში, განხილვის საგანს წარმოადგენს რაიმე სახის სამართლებრივი ან ფინანსური დოკუმენტის არარსებობა, რომელსაც შეეძლო აღნიშნული მოთხოვნა დაესაბუთებინა, ამიტომაც სასამართლო მას არ აკმაყოფილებს.

გ) საურავი

144. სასამართლოს მიაჩნია, რომ საურავის ოდენობა უნდა დადგინდეს ევროპის ცენტრალური ბანკის ზღვრული სასესხო განაკვეთის მიხედვით, რასაც დაემატება 3 პროცენტი.

ზემოხსენებულიდან გამომდინარე, სასამართლო ერთხმად:

1. აცხადებს მიუღებლად მომჩივნის მიერ კონვენციის მე-5 (§4) მუხლის საფუძველზე წამოყენებულ პრეტენზიებს მომჩივნის წინასწარი პატიმრობის ავტომატური განხილვის არარსებობასთან და 2004 წლის 2 და 4 აპრილის განხილვების არაკანონიერებასთან დაკავშირებით; ასევე მის მიერ კონვენციის და მე-6 (§§ 1 და 3) მუხლის საფუძველზე წამოყენებულ პრეტენზიებს;

2. აცხადებს მისაღებად საჩივრის დანარჩენ ნაწილს;

3. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-5 (§1) მუხლი მომჩივნის ისეთ გარემოებებში დაკავების გამო, რომლებიც პიროვნების უსაფრთხოების უფლებას ხელყოფს;

4. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-5 (§1 „c“) მუხლი პატიმრობის ვადის ხელმეორედ გაგრძელების საფუძველად შესაბამისი სასამართლო დადგენილების არარსებობის გამო;

5. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-5 (§3) მუხლი მომჩივნის წინასწარი პატიმრობისთვის საკმარისი მიზეზების არარსებობის გამო;

6. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-5 (§4) მუხლი, 2005 წლის 24 იანვარს, ზეპირი მოსმენის გარეშე სასამართლო განხილვის გამართვის გამო ;

7. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-8 მუხლი მომჩივნის, როგორც „ძებნილის“ ფოტოსურათის გამოკვეთით პოლიციის სხვადასხვა განყოფილებებში;

8. ადგენს, რომ:

(ა) მოპასუხე სახელმწიფომ, კონვენციის 44-ე (§2) მუხლის შესაბამისად, გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან 3 თვის განმავლობაში, გადახდის დღეს არსებული კურსით, ეროვნულ ვალუტაში, მომჩივანს უნდა გადაუხადოს 8.000 (რვა ათასი) ევრო მორალური ზიანის ანაზღაურების სახით, აგრეთვე ნებისმიერი გადასახადი, რომელიც შეიძლება გადასახდელი გახდეს;

(ბ) ზემოხსენებული 3-თვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, თანხის სრულ გადარიცხვამდე, გადასახდელ თანხას საჯარიმო პერიოდის განმავლობაში დაერიცხება გადახდის დღეს მოქმედი, ევროპის ცენტრალური ბანკის ზღვრული სასესხო განაკვეთის თანაბარი ჩვეულებრივი პროცენტები, რასაც დაემატება 3 პროცენტი;

2. უარყოფს მომჩივნის სხვა მოთხოვნებს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და მხარეებს ეცნობათ წერილობით 2009 წლის 13 იანვარს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე (§§ 2 და 3) წესის შესაბამისად.

სალი დოლე
განმწესრიგებელი

ფრანსუაზ ტულკენსი
თავმჯდომარე